

SIIPIRIKKO 2020

Terina Sjöga 2020

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry

Siipirikko 2020 43. vsk

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

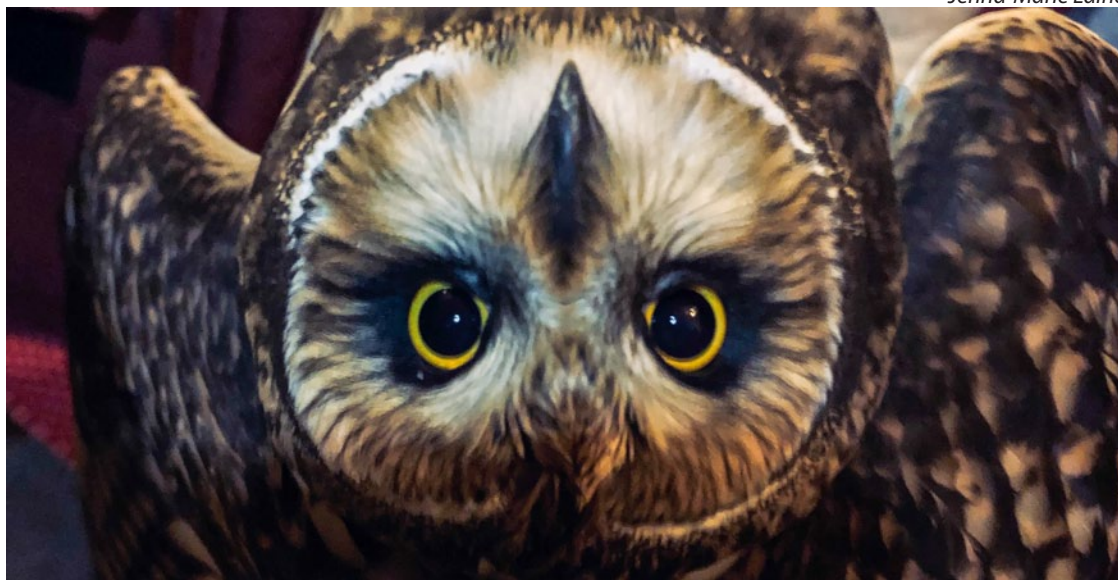
ISSN 0357-5705 painettu
ISSN 2342-2122 verkkojulkaisu

Sisällysluettelo

<i>Jenna-Marie Laine</i> Pääkirjoitus.....	3
Johtotähti muistoissamme	
<i>Raimo Latja</i> Kevyet retkievääät	4
<i>Raimo Latja</i> Kurkijuhlat Linkolan tapaan.....	4
<i>Hannu Kauhanen</i> Postikortti	5
<i>Hannu Kivivuori</i> Muistikuva Vuokselta	6
<i>Harri Lappalainen</i> Linkolan vierailu Joensuussa.....	7
<i>Heikki Pönkkä</i> Kalastelin kalastajalta juttua	9
<i>Kimmo Martiskainen</i> Polkupyöräretki	9
<i>Lauri Laine</i> Yhteiskunnallinen Linkola	11
<i>Heikki Pönkkä</i> Varangilla II	12
<i>Matti J. Koivula</i> Onko Kontiosuo hiipuva lintuparatiisi?.....	16
Toimitus onnittelee	21
Uudistunut lintulista	21
<i>Ari Latja</i> ARK-katsaus 2016–2018	22

Kansikuvan tekijä Tiina Sarja

Jenna-Marie Laine

Pääkirjoitus

*On aivan tyyntä,
sarvipöllön ääni kantaa kauas*

kaste ropisee syksyn viimeisiltä lehdiltä

*tuhansien tähtien alla
odotan*

pian on pöllö verkossa

suopöllö!

Tervehdys jälleen kaikille lintuyhdistyksen jäsenille ja muille lehden lukijoille. Kuluva vuosi on ollut poikkeuksellinen. Luonnon merkitys on korostunut monen elämässä ja ehkä linturetkillekin on löytynyt enemmän aikaa. Tämän myötä Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys on saanut useita uusia jäseniä ja haluan omalta osaltani toivottaa heidät tervetulleiksi eri sukupolvien yhdistävän, monipuolisen harrastuksen pariin.

Täällä Saariossa ovat yön linnut vieneet sydämeni. Syksyisin vaeltavien pöllöjen rengastus on valvottanut myös naapureitani. Ei suinkaan äänekkään sarvipöllöäänitteen vuoksi, vaan he ovat osallistuneet toimintaan. Tätä kirjoittaessani on syksyn saldo kuusi sarvipöllöä, kolme suopöllöä sekä kolme helmipöllöä – kaikki omasta kotipihas-
ta Saarionvaaran rinteestä 28.9.–25.10. Kannustan kaikkia rengastajaksi ryhtymisestä kiinnostuneita olemaan yhteydessä lintuyhdistykseen. Me autamme eteenpäin. Lisätietoja löytyy myös: www.luomus.fi/fi/miten-rengastajaksi

Jenna-Marie Laine

Rohkea 9-vuotias Johanna Heiskanen päästää sarvipöllön rengastuksen jälkeen.

Vuoden 2020 Siipirikon huomion kohteena on 5. huhtikuuta menehtynyt luonnonsuojelija, ornitologi ja rengastuksen uranuurtaja Pentti Linkola. Kunnioitamme hänen muistoaan julkaisemalla lukijoidemme kirjoituksia. En ehtinyt koskaan tavata häntä, mutta sen perusteella mitä olen hänet tunteneilta henkilöiltä kuullut, oli hän aidosti myös muista ihmisistä kiinnostunut herkkä ihminen, jonka suunnaton rakkaus luontoa kohtaan, ja huoli luomakunnan pahoinvoinnista sai hänet kirjoittamaan hyvinkin voimakasta ja radikaalia tekstiä, provosoimaan, sanomaan ääneen asioita, joita moni ei tohtisi. Hän eli loppuun asti valitsemallaan polulla. Lepää rauhassa Pentti Linkola.

Muisteluiden lisäksi lehdessä on jatkoa viime vuoden reissutarinaan Pohjois-Norjasta sekä kurkistus Kontiosuolle. Lopuksi käymme paikallisten harvinaisuuksien pariin ARK-katsauksen myötä. Olen suunnattoman iloinen siitä, että Siipirikko saadaan jälleen ulos ja juttuja on tullut sen verran, että mitä luultavimmin julkaisemme vuoden 2021 puoliväliin mennessä toisen lehden! Jos siis et löydä kirjoittamaasi juttua tästä numerosta, löydät sen tulevasta julkaisusta.

Kiitos kaikille kirjoittajille sekä Pentti Linkolaa muistaneille koko lintuyhdistyksen puolesta. Jutun aiheita, tarinoita mieleenpainuvimmista linturetkistä, laskentoja, katsauksia, runoja, sarjakuvia tms saa yhä lähettää suoraan minulle sähköpostitse tai kirjeitse. Lintuisaa loppuvuotta!

Jenna-Marie Laine
Rengastukseen hurautanut päätoimittaja

Johtotähti muistoissamme

Raimo Latja

Kevyet retkieväät

Raimo Latja

Kesäkuun alkupäivinä vuonna 1971 olin polkupyörällä matkalla Tampereelta Helsingin yliopiston Lammin biologiselle asemalle aloittamaan pro gradu -tutkielmaani. Aihe – eläinplankton – oli osa Suomen Akatemian rahoittamaa Pääjärven ekologista tutkimusta.

Muutama kilometri ennen Pälkäneen kirkonkylää Kirpun kylässä tapasin toisen pyöräilijän, Pentti Linkolan. Hänet olin oppinut tuntemaan edellisellä vuosikymmenellä, kun me tamperelaiset pöllöpöntöttäjät kävimme vuosittain kertomassa hänelle pesintöjemme tietoja.

Kirpun kylässä valtatiestä haaraantuu tie Pälkäneveden pohjoispuolelle ja Pentti oli menossa sinne rengastamaan pönttöjensä lehtopöllönpoikasia. Hän houkutteli minua apurikseen emopyyntiin, jos jollakin myöhäisellä pesällä olisi vielä emo poikastensa kanssa. Emot pyydettiin kepin nokkaan laitetulla villapaidalla, jolla tukittiin pöntön lentoaukko siksi kunnes kiipijä ehti pöntölle.

Epäröin, koska se pidentäisi pelkästään ajomatkaani 25–30 km sorateille enkä ehtisi perille päivälliseen mennessä. Minulla ei ollut eväitä, koska olin ajatellut juoda parit munkkikahvit huoltoasemilla – joita tuolloin vielä oli useita matkan varrella. Pentti lupasi tarjota minulle ruoat, joten lähdin mukaan.

Pönttöjä kierrettiin, etupäässä huvilalaisten telkänpönttöjä, ja muistaakseni myös joku pöllönaaraskin otettiin kiinni. Nälkäkin tuli ja Pentti kaivoi eväänsä esiin. Kaurapuuron kaikki tietävät, mutta monille ei varmaan ole tuttua syödä kauraryynit keittämättä maidon ja sokerin kanssa. Tämä oli kuitenkin Pentin lounaseväs. Minulle tämä tapa ei monilapsisen perheen vanhimpana ollut tuntematon – ei äiti ehtinyt kaikkia eri aikaan tulevia koulukkaita ruokkimaan, joten tämä ”pikaruoka” sai useimmiten kelvata välipalaksi. Ja kelpaa edelleenkin!

Nälkä tälläkin annoksella hyvin lähti. Maito taisi olla jostain talosta lähes suoraan laitumelta

Pentti Linkola ja tyttärilleen tekemänsä lumilinna Kuhmoisissa.

pulloon saatua. Pöntöntarkastukset jatkuivat vielä, mutta Luopioisten Holjan kylässä tiemme erosivat ja perille Lammille saavuin kohtuullisen voipuneena alkuillasta.

Kurkijuhlat Linkolan tapaan

Raimo Latja

Linkola järjesti 70-luvun alkuvuosina muutamia kertoja ”Kurkijuhlat” kurkien tulon kunniaksi huhtikuun jälkipuoliskolla. Parilla ensimmäisellä kerralla suppea joukko koostui vain lähimmästä tuttavapiiristä.

Juhlat laajenivat ja saivat hyväntekeväisyystapahtuman luonteen. Osanottomaksu lahjoitettiin WWF:lle. Kutsuttujen määrän kasvaessa minäkin sain kutsun. Joukko koostui lintuharrastajista, luonnontieteilijöistä ja erilaisesta kulttuuriväestä, mukana mm. kirjailija Pentti Saarikoski. Tarjolla

oli tietysti kalaa, mutta myös perinteistä hämäläistä sahtia – riittävästi.

Kulttuuriväki tarjosi erilaisia esityksiä. Lauu varsinkin kajahteli useasti; olihan paikalla liki kymmenkunta Ylioppilaskunnan Laulajien (YL) jäsentä.

Pentti piti kilpailuista ja niitä olikin useita: mm. jalkapalloa läheisen lammen jäällä, köyden-

vetoa ja viestijuoksua. Viestijuoksuun Pentti oli jo ennakkoon nimennyt nelihenkiiset joukkueet. Minä kuuluiin ”Prinssi Philipin Metsästysmajan Räjätysryhmään”. Voittomme 4 x 500 metrin viestissä oli selvä. Joukkueiden ennakkovalinta oli suosinut – ehkä tarkoituksella – hyväkuntoisia nuoria miehiä.

Raimo Latja

Laulu raikui Kurkijuhlissa 1974. Pertti Sauola, rengastustoimiston edellinen, pitkäaikainen johtaja, toinen vasemmalta.

Postikortti

Hannu Kauhanen

Yhtenä aamuna postiluukusta tipahti Aleksanterinkadun kodin rappusille Tampereella postikortti. Elettii 1980-luvun puolivälin jälkeistä aikaa.

Ihmettelin, keneltä. Siinä oli jonkin linnun kuva (olikhohan punatulkku?), ja teksti kaunista kaunokirjoitusta kynällä tietenkin, samoin osoitetiedot. Ja leimattu postimerkki, totta kai. Sääksmäki tai jotain, vai oliko Ritvala? Tuohon aikaan oli vielä postitoimipaikkoja...

Kirjoitus alkoi: ”Olipa hieno ja rohkea kirjoituksesi ’Rengastajan moraalista’...”

Kun tihrustin, tunnistin allekirjoittajaksi Pentti Linkolan.

Olin haltioissani. Silloisen Tampereen lintutieteellisen yhdistyksen jäsenlehden Lintuviestin päätoimittajana olin pääkirjoituksessa kertonut

kuulemistani epäkohdista lintuasemarengastuksessa.

Oli nukuttu liian pitkään tai väärään aikaan, ja linnut olivat jääneet kuolemaan verkkoon.

Linkola itse vanhana lintuasemamiehenä ilmeisesti tunnisti ongelman, ja siksi tuon postikortin lähetti.

Kerroin asiasta parille kokeneelle tamperealaiselle lintuharrastajalle, hyviä tuttuja lehdenkin tiimoilta molemmat, jotka innostuivat: soitettai-siinko Pentille ja kysyttäisiin, voisiko Ritvalassa käydä kylässä.

Ja niin soitettiin, ja aika pian eräänä perjantailtana kylässä käytiin. Oli ikimuistettava ilta. Ajatuksineen luonnon ja sitä myötä kotimme tärkeystä Linkola oli tehnyt vaikutuksen toki jo aiemmin, mutta tuo postikortti kyllä helähti.

Muistikuva Vuokselta

Hannu Kivivuori

Tapasin Pentti Linkolan, armoitetun lintumiehen ja luonnonsuojelijan, vuonna 1992.

Sain eräänä tuon kevään iltana puhelinsoiton kirjailija Saara Finniltä, joka pyysi minua peruutuspaikkalaiseksi souturetkelle Vuokselle. Retki tehtäisiin soutaen Antreasta Käkisalmeen teltoissa majoittuen. Kuullessani että viidentoista hengen matkaseurueeseen kuuluisi lintu-, kasvi- ym. harrastajia ja tutkijoita kuten Pentti Linkola, Seppo Sulkava, Riku Lumiaro ja Raimo Pakarinen, mielenkiinto heräsi. Kun työnantajanikin myönsi pikaloman, matka alkoi.

Kokoonnuimme 1.6.1992 Viipurin rautatieasemalla. Aurinko paistoi, vaikka ei hellettä vielä ollutkaan. Suomenlahdelta nousi melkoinen lautta valkuposkihanhia! Otin jonkun dian muistoksi ja kyselin joukolta arvioita määrästä. Taisivat olla 600:n ja 1400:n välillä veikkaukset, siinä mukana Pentinkin epämääräiset ehdotukset. Diasta sitten kotona laskin 1582 hanhea! Arviot menivät alakanttiin, mutta kuitenkin hieno alku retkelle. Olipa sepelhanhiakin 500:n ja 1000:n parvet.

Kuorma-auton lavalla matkattiin Viipurista Karjalankannakselle muutaman arkeologisen kohteen kautta, olihan meillä arkeologi Pirjo Uino hyvänä oppaana. Illaksi saavuimme Jääskeen yöpymään.

Soutu alkoi 2.6. Antreasta yhdentoista veneen armadana, kussakin veneessä yksi tai kaksi hen-

kilöä. Matkaamme vahti moottorivene, jossa oli kuljettajan lisäksi retkeilyalueen vartija omine aseineen. Heti retkemme ensipäivänä syntyi niin sovittamaton ristiriita retken vetäjänä toimineen Saara Finnin ja Pentti Linkolan välille, että tunnelma oli päivä toisensa jälkeen ns. veitsen terällä.

Parin tunnin soudun jälkeen odotimme Penttiä ja hänen seuralaistaan Anneli Jussilaa seuraavaan kokoontumiskohteeseen. Kun Linkolan vene vähitellen lipui kuulomatkan etäisyydelle, alkoi kahden temperamenttisen kirjailijan kesken sanasota, jossa tulisimman helvetin kuninkaita ei mitenkään aristeltu huutaa apuun ja vielä hyvinkin riittävin äänenpainoin! Saaran mielestä Pentin venekunta ei noudattanut sovittua aikataulua, ja Pentin mukaan valtavan upea aarnimetsäisen luonnon rauha pilattiin ottamalla mukaan edestakaisin pörräävä moottorivene.

Linkolan kunnioitus alkuperäisluontoa kohtaan oli ehdotonta. Kunnioitukseen oli aihettakin: jopa metrin halkaisijaltaan kasvavia haapoja, poppeleita, koivuja, tervaleppiä ja vaahteroita ym. lehtipuita sai ihailla lähes koko ajan virran rantametsissä. Sirittäjiä, lehtokerttuja, kuhankeitäjiä ja satakieliä lauleskeli valtoimenaan. Valkoselkätikkakin päästiin näkemään, vaikka poikaset olivat jo lähteneet pesistään.

Linkolan tavoin ehdoton oli myös retken johtaja Finni: joko sinä lähdet tai minä lähden! Sen jälkeen riitapukarit eivät olleet näköetäisyyden päässä toisistaan. Kuitenkin Pentti oli solidaarinen retkitovereitaan kohtaan ja tuli jutustelemaan

Hannu Kivivuori

Anneli Jussila ja Pentti Linkola Vuoksella Antreassa.

omalta telttapaikaltaan luonnonystävien kanssa missä milloinkin yövyimme. Niistä muutamista kerroista jäi mieleen vankka, omakohtaiseen tutkimiseen liittyvä tietämys, joita pikku ”luentoja” oli todella mielenkiintoista kuunnella. Ja ne olivat nimenomaan ”punasiipirastaita”, jotka siis pesivät Vuoksen rantametsissä!

Olisi ollut suuri ilo saada pitää Linkola teltt-kunnassamme koko retken ajan kertomassa ajatuksiaan luonnon ekosysteemeistä, mutta useiden neuvottelujen tulos oli karu: retken johtaja nostatti lopulta Linkolan, Jussilan ja kolme muuta pakettiauton kyytiin kohti Viipuria. Jälkikäteen selvisi, että Pentti oli vuokrannut oman veneen ja luontoa tutkiskellen soudellut omia reittejään Käkisalmeen.

Voisi sanoa retken opetuksena, että ihminen saattaa monessa suhteessa olla luonnolle vain häiriöksi.

Hannu Kivivuori

Pentti Vuoksen virran rantametsikössä kesäkuun alussa 1992: ”Siinä se on, punasiipirastaan pesä!”

Linkolan vierailu Joensuussa

Harri Lappalainen

Olo oli lievästi sanottuna hermostunut, kun kurvasin enimmäkseen biologian opiskelijoista koostuvan porukkamme kimppa-auton rautatieasemalle 15.4.1998. Pohjois-Karjalan ekologisen elämäntavan yhdistys ja sen puuhanaiset (muistan mm. Outi Juurikaisen) olivat kutsuneet Linkolan seminaariin, jossa muina puhujina olivat Hanna Kivinen ja Marketta Horn Suomineito-ekoyhteisöstä. Seminaarin yhtenä tavoitteena oli innostaa ihmisiä perustamaan ekoyhteisö Pohjois-Karjalaan.

Tilaisuuden järjestäjät olivat etsineet Linkolalle isäntäperhettä ja majapaikkaa. Kun puolisoni kuuli tästä, hän ilmoitti heti – tietäen sen aikaisen ihailuni Linkolan kirjoituksia ja ajattelua kohtaan – että kyllä Linkola voi meille tulla.

Vaihdoimme asemalla lyhyet tervehdykset. Käänsin Kaarinan (Toyota Carina) kokan kohti Suvantosiltaa, koska Itäsillan suuntaa häirinneet katutyöt oli pakko kiertää. Linkola oli aika äreällä tuulella ja kritisoi jo heti kättelyssä auton käyttöä ja kiertotien valintaa yliopiston Carelia-salille.

Perillä puolisoni oli meitä vastassa Careliatalon naulakoilla vajaan kaksivuotiaan esikoistyttäreemme Iitun kanssa. Ylpeä isä kun olin, erehdyin esittelemään ujostelevan tyttärenteni. Pena mulkaisi tyttöä ja murahti: ”Toivottavasti jää teidän viimeiseksi!” Olin tietysti hämilläni, mutta selitin tylyä reaktiota itselleni sillä, että Pena valmistautui pitämään pitkän junamatkan uuvuttamana raskasaiheista esitelmää kaukana kotoaan parhaaseen lintujen muuttoaikaan. Tosiasiassa Linkola tarkoitti täsmälleen mitä sanoi.

Seminaarin jälkeen iltasella kotonamme Nollakan Aavarannantiellä Linkolasta kuoriutui kuitenkin mitä leppoisin seuramies. Tyytyväisenä hän seurasi esikoisemme kiukuttelua, ruuasta nirsoilua ja keittiölaatikoiden sisältöjen levittämistä lattialle. Pena kävi tarkkaan läpi kirjahyllymme ja äkkäsi sieltä silmät kirkastuen äskettäin yliopiston kirjaston poistoista löytämäni J.A. Palménin lintujen muuttoa koskevan väitöskirjan *Om foglarnes flyttningsvägar* vuodelta 1874. En tuolloin itse harrastanut lintuja enkä tajunnut mistä urauurtavasta lintutieteen arvosteuksesta oli kyse.

Pena kertoili tarinoita J.A.:sta ja tunnusti pitävänsä tätä yhtenä oppi-isistään. Sain kuulla pikaluennon rengastustoiminnan aloittamisesta

Suomessa, joka sekini oli J.A. Palménin ansiota. Hyllyssämme oli myös puolison kanssa molemmilla omat kappaleet Linkolan uusinta ja samalla synkintä siihen asti ilmestyneistä kirjoista *Johdatus 90-luvun ajatteluun*, joihin Pena hyväntahtoisesti kirjoitti tervehdyksensä. Minulle se kirja oli monessa suhteessa merkityksellinen. Toisaalta se ilmestyessään 1989 herätti minut lopullisesti luonnonsuojeluun ja vaikutti osallistumiseeni vuoden 1991 Porkkasalon ”metsätaisteluihin” Kainuussa. Toisaalta se maksoi samoihin aikoihin sijoittuneen ensimmäisen vakavamman parisuhteeni ei-niin-ekologisesti-ajattelevan kihlattuni kanssa.

Seuraavana aamuna pikkupakkanen oli vaihtunut lähes suojaksi ja auringon lämpö pani räystäät tippumaan. Tarjosimme Penalle aamiaiseksi kaupuroa ja lakkasoppaa, joita hän pisteli tuulensuojaan kiitettävällä tarmolla painuen syötyään ulos asioilleen. Pena oli juuri palaamassa aamuistunnolta ulkohuussistamme (kyllä, meillä oli sellainenkin), kun pihalla päidemme yli lensi pari laulujoutsenta kovasti kailottaen. Paskahuussi-efektin seurauksena Pena kertoi nähneensä myös kevään ensimmäisen punarintansa, mikä oli hänen kokemustensa mukaan tyypillisin tilanne lajin ensihavainnon suhteen kotipuolella Sääksmäelläkin.

Punarintaa enemmän Pena iloitsi kuitenkin huussin ovensuusta havaitsemistaan pikkubarpusista, jotka olivat hänelle ihmetyksen aihe. Vuonna 1998 pikkubarpusia ei roikkunut ihan joka oksalla, varsinkaan Penan kotipuolella Hä-

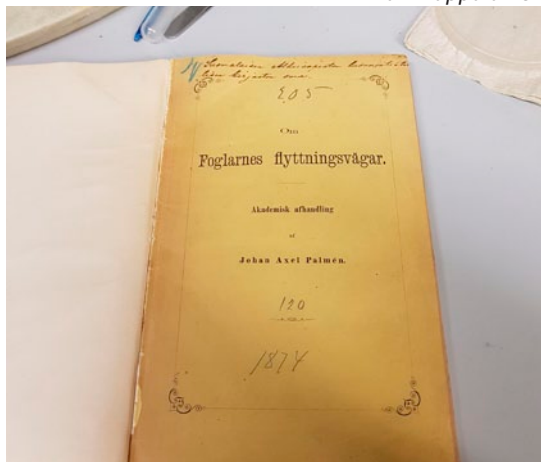
meen suunnalla. Jälkeen päin kaverit irvailivat, että huussimme täytyy suojella kulttuurimuistomerkkinä, koska se sisälsi Linkolan käynnin ja ”pyhäinjäännökset”!

Penan piti ehtiä aamupuhteitten jälkeen kymmeneksi Kansalaistalon vapaamuotoiseen ekoyhteisökeskusteluun, jonne hän halusi välttämättä pyöräillä. Lainasin hänelle kovia kokeneen Helkama Oivani. Pyörä oli talven jäljiltä huoltamaton ja kauheassa kunnossa, renkaat vajaina ja löysät ketjut kuivina, mutta ei se tuntunut Penan menoa haittaavan.

Olin lupautunut saattamaan ja opastamaan Penan Kansalaistalon tilaisuuden jälkeen rautatieasemalle, koska Pena tunsu huonosti Joensuun keskustaa ja junan lähtöön ei ollut enää paljon aikaa. Penan piti vielä käydä kaupassa ostamassa evästä junamatkalle Tampereelle, joten poikkesimme Anttilan alakertaan. Pena ei turhia törsäillyt, vaan mukaan tarttui ainoastaan pussillinen rukiista reikäleipää. Pena mutisi hieman hämillään pari vuotta aiemmin todetusta diabeteksestaan, joka pakotti kiireestä huolimatta ostoksille. Loppumatka asemalle meni juosten ja Pena ehti nippa nappa loikata junaan. Nopea käden heilautus ja hän oli poissa.

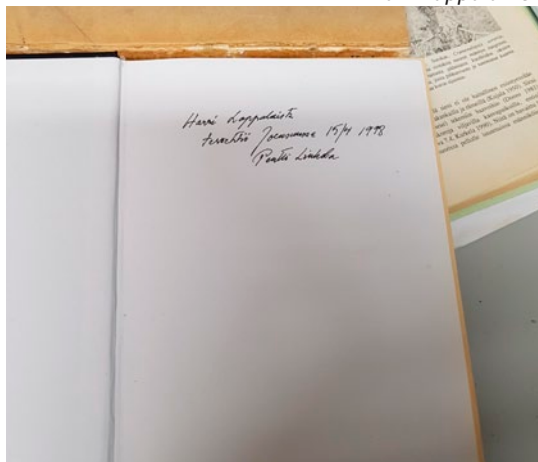
Linkolan vierailu oli lyhyt mutta ikimuistoinen. Hän oli minulle suuri ajattelija ja esikuva. Herättäjä. Huikean hieno kirjoittaja ja luonnon kuvaaja. Biologina arvostan hänen valtavaa luonnon tuntemustaan ja työtään lintujen parissa.

Harri Lappalainen

J.A. Palménin väitöskirja 'Om foglarnes flyttningvägar' vuodelta 1874.

Harri Lappalainen

Linkolan tervehdys kirjansa, 'Johdatus 90-luvun ajatteluun', esilehdellä.

Kalastelin kalastajalta juttua

Heikki Pönkkä

Oli vierähtänyt jo hyvä tovi siitä, kun Linkola lupasi kirjoittaa jutun luonnonsuojelupiirin vuosijulkaisuun, julkaisun teemana oli järviluonto. Soitin Pentille ja tiedustelin jutun tilaa. Pentti oli pahoillaan kun juttu oli viivästynyt, mutta halu kirjoittamiseen oli yhä suuri.

Hänellä oli juuri meneillään ”katastrofi”, ilmastonmuutoksessa temppuilevat säätilat olivat yllättäneet kokeneenkin kalastajan. Kymmenet kalaverkot olivat joutuneet jäiden armoille, niitä oli pelastettava sen minkä pystyi. Tuomasin Pentille, että voidaan siirtää julkaisun painatusta vaikka kuukaudella tai parilla.

Polkupyöräretki

Kimmo Martiskainen

Kohtasin Pentti Linkolan ensimmäisen kerran rengastajakokouksessa kolmisenkymmentä vuotta sitten. Valkoselkätikastahan me näissä rengastajien tapaamisissa haasteltiin. Erityisesti minulle jäi mieleen Imatran kokous v. 2000, silloin turisimme äärimmäisen uhanalaisen tikan suojelutilanteesta pitempäänkin. Penalle minä olin valkoselkätikamartiskainen, mitä pidän suurena kunnianosoituksena.

Pena oli perustanut Luonnonperintösäätiön viisi vuotta aikaisemmin ja ensimmäinen säätiön nimissä perustettu suojelualue oli Parikkalan Saaren Akanvaara. Noita aikoja Pena soitti ja kysyi, voisinko tulla häntä vastaan rautatieasemalle, määränpää hänellä ja polkupyörällä lienee ollut Akanvaara.

Tapasin Penan joitakin kertoja Helsingin kirjamesseilla, moikkasin miestä Luonnonperintösäätiön pisteellä tai ”nykäisin hihasta” jossain välissä. Muutama vuosi sitten huoli Penan kunnosta heräsi, kun hän käytävällä juttellessamme tunnusti, että ensimmäisen kerran häntä esiintyminen jännittää. Nuo olivatkin hänen viimeiset kirjamesunsa.

Vuosia sitten päätin, että jonakin suvena joka-kesäisen pitkän pyöräretkeni kohde on Sääksmäen Ritvala ja siellä soratien päässä Penan pikkuinen mökki. Hän toivotti minut tervetulleeksi. Viime vuonna suunnitelmani toteutui.

Posti toi ajallaan Pentin jutun ”Rannoilta”. Muusta maailmasta erottuen, kirjoituskoneella kirjoitetun. Sain mitä tilasin, enemmänkin, ”öykkärikansa ryöstää rannat”.

Juttu luettavissa osoitteessa:
www.sll.fi/app/uploads/sites/56/2020/01/PKL-21-2005.pdf

Risto Juvaste kirjoitti Siipirikkoon 2/1991 jutun Pentti Linkolan pitämästä esitelmästä Joensuussa ja vierailusta lintutieteellisen yhdistyksen kokouksessa. Se on luettavissa osoitteessa:
<http://www.pkltty.fi/download/Siipirikot-1974-2000/SR-1991-2.pdf>

Viiden maissa aamulla aurinkoisena elokuun lauantaina lähdin polkemaan Akaan keskustan halpamajoituksesta kohti Sääksmäkeä. Olimme sopineet, että varmistan tuloni puhelinsoitolla, ja kun soitin edellisenä päivänä ja kerroin tulevani kymmenen maissa, niin Pena pyysi herättämään, jos hän vielä nukkuu, ovet ovat aina auki.

Penan tutulta olin saanut vinkin, että tuliaisiksi voi viedä Fazerin Sinistä suklaata ja Valion punaista maitoa. Vinkki sisälsi lisäyksen, että parempi, jos lypsät matkalla tuoretta tissimaitoa, karjaa näkyy varmaan pelloilla. Suklaan olin pakannut pyörälaukkuun ja maidon tilasin Penalle.

Kun alkukesällä kerroin naapurilleni Valentinalle suunnitelmastani kyläillä Penan luona, hän pyysi päästä mukaan. Valentina kertoi olevansa Linkola-fani koko sydämellään luettuaan tämän kaikki kirjat. Penallehan se kävi ja sovimme, että Valentina tyttärensä kanssa piipahtaa Ritvalassa minun siellä ollessani.

Vähän jännitti, kun parkkeerasin Helkamani mökin isännän Monarkin viereen ja lähdin kävelemään portaita kohti. Kahden raollaan olevan oven takaa tupakeittiöstä löytyi raukean oloinen, mutta selväsänainen Pentti Linkola lusikka kädessä, edessään lautasellinen kauraryynejä maidossa. Herättää häntä ei tarvinnut.

Kimmo Martiskainen

Polkupyörä, Pena ja penkki.

Ennen kuin päästiin asiaan tai paremminkin asioihin kuittasimme lyhyesti sään, Penan terveydentilan, kirjamesset, rengastajakokouksen ja pyöräretkeni sujumisen. Valkoselkätikasta pääsimme vauhtiin, kerroin linnun kuulumiset. Lintuvuosi, linnuston muuttuminen, merimetso, merikotka, selkälokki...

Jälleen kerran sain todeta, että Pena oli loistava keskustelija, hyvä kuuntelija, joka ei pelännyt laukoa julki ajatuksiaan. Kun puhuimme selkälökistä ja sen uhista, Pena kommentoi suoraviivaisesti: ”Olen jo vuosia ollut sitä mieltä, että merikotkalle tulisi säätää metsästysaika”. Häkellyin ja tokaisin, että oletkohan sinä nyt ihan tosissasi. Muuten juuri oli uutisoitu, että merikotka on mahdollisesti tappanut norpan kuutin Saimaalla.

Valentina ja Krista tulivat autolla. Rohkaisin arkailevat naiset tulemaan sisään. Penahan otti heidät hymyillen vastaan ja piristyi silmin nähdessä. Hoksasin olleeni tylsää seuraa tyttöihin verrattuna. Hetken yhteisen lämmittelyn jälkeen poistuinkin ulos puuvarastoon ja tein korillisen pilkkeitä heliaan. Palattuani tupakeittiössä oli vapautunut, jopa hilpeä ilmapiiri. Penahan ei huolinut minun tuliaisiani diabeteksen takia, mutta naisten kaksi tölkkiä punaista maitoa hän otti mielihyvin vastaan.

Kun toin hellapuut, Valentina kysyi Penalta mitä he voisivat tehdä Kristan kanssa, voisivatko vaikka siivota. Isäntä osoitti kädellään seinällä riippuvaa taulua, jossa luki: ”Siisti koti on ankea!” Muistin psykologian luennoilta erään tutkijan väitteen: ”Ulkoisen järjestys ihmisessä heijastaa hänessä sisäistä epäjärjestystä”. Oli naurun paikka.

Penaa on turhaan pidetty tosikkona. Kun keskustelimme syntymästä ja kuolemasta, hän muistutti, että hänellä, Suomella ja Sibeliuksella on vierekkäiset syntymäpäivät joulukuussa. Spontaanisti harmittelin, että minun ja tuon porukan välissä on kolme päivää. Sovimme, ettemme kuitenkaan horoskooppiin mene, ja jatkoimme kuolemasta. Pena sanoi rauhallisesti ja vakuuttavasti: ”Ihminen on kuollut vasta sitten, kun kukaan ei enää muista häntä”.

Kun huomasin, että isäntäni alkoi väsyä, saattoin naiset matkaan ja lähdimme Penan kanssa jaloittelemaan pihalle. Välillä Pena istahti keppinsä kanssa penkille polkupyöränsä viereen. Hän ikävöi retkiään, rantapolkua, venettä ja hevostaan. Ihailimme tallin seinän meheviä tomaatteja, joita sain paluumatkalle evääksi. Hoksasin valmistautua lähtemään.

Pena oli armoton tilastoija, mutta hän oli muutakin kuin 17241 linnun rengastaja ja Luonnonperintösäätiönsä kautta 108 suojelualueen ja 2550 suojellun hehtaarin isä. Rakkaalla lapsella on monta nimeä: toisinajattelija, radikaali ja kriitikko, luonnonsuojelija, biologi, ornitologi ja retkeilijä, syväekologi, kirjailija ja esseisti, kalastaja, erakko ja hörökorva, ympäristöfilosofi, humanisti, profeetta, ihminen ja legenda.

En todellakaan voi väittää, että tunsin Pentti Linkolan hyvin, mutta se mitä hänestä opin tuntemaan, opetti minulle paljon itsestäni. Noin olin ajatellut jo pitkään, mutta jotenkin se konkretisoitui, kun palasin kotipihaani retkeltä Penan luokse Ritvalaan.

Euforisessa olotilassani istahdin taloni portaille nauttimaan lasillisen punaviiniä Penan ja retkeni kunniaksi. Yksin kun olin, kilistelinkin lasiani pyöräni ohjaustankoon. Pihanurmikkoo katsellessa päätin, että ruohonleikkuria en käynnistä vähään aikaan ja ensi kesänä annan luonnonkukkien vallata alaa. Päätös piti aika hyvin. Menneenä kesänä pihan siemenpankki roihahti kukkimaan ja perhoset valtasivat Leviäkiven. Penan kunniaksi ja muistoksi, ajattelen. Kiitos Pena!

Yhteiskunnallinen Linkola

Lauri Laine

Lintuharrastuksen edelläkävijänä Pentti Linkolan ansioita tuskin kiistää kukaan. Kirjailijana Linkola oli armoton suomalaisen yhteiskunnan kriitikko, jonka luomassa maailmassa ei kompromisseja tunneta. Legenda opetti kuten eli, eikä pyrkinytkään miellyttämään kaikkia.

Yleisesti ottaen Linkola voidaan mieltää syväekologisen ajattelutavan edelläkävijäksi Suomessa. Yksinkertaistettuna syväekologialla tarkoitetaan ajattelutapaa, jonka mukaan vallitseva yhteiskunta on mahdoton, sillä se ennemmin tai myöhemmin tuhoaa oman olemassaolonsa perimmäisen perusteen eli elävän luonnon. Syväekologian keskeisenä tavoitteena on eloonjäämisen mahdollistava kulttuurivallankumous. Tavoitteen saavuttamiseksi syväekologit näkevät välttämättömäksi ainakin elintason tuntuvaan laskun, teollisuuden alasajon, rakennuskannan vähentämisen, ja vain välttämättömien seikkojen kohdalla tiukasta luonnonsuojeluohjelmasta poikkeavan poliittisen kontrollin.

Linkola hahmotteli yhteiskunnallista ohjelmaansa systemaattisemmin 80- ja 90-luvuilla: ensin tuolloin syntymässä olleelle vihreälle liikkeelle, myöhemmin syväekologiaan keskittyneen *Elonkehä*-julkaisun sivuilla. Peruseriaatteet olivat kuitenkin samat sekä 70-luvun että 2000-luvun kirjoituksissa, joihin voi tutustua esimerkiksi teoksista *Unelmat paremmasta maailmasta* (1971) ja *Voisiko elämä voittaa?* (2004).

Näissä teoksissa käsiteltävä perusongelma on ihmisen suhde elämään itseensä. Kirjailija luo kuvan peruuttamattomasti elämän perusedellytyksistä vieraantuneesta ihmisestä, josta poikkeuksen tekee kenties vain Pentti Linkola itse. Ihmisen ja elämän kahtiajaosta kehkeytyy jännite, joka purkautuu vasta, kun ihminen hylkää kaiken turhan ja totunnaisen, luopuu oikeuksistaan ja omaksuu ne velvollisuudet, jotka ovat elämän jatkumiselle välttämättömiä.

Valtaapitävien luonnonvastaisuudella on maailmankirjallisuudessa yli 2000 vuoden perinteet, ainakin Laozista ja Epikuroosta alkaen. Maailman suurille uskonnoille on kaikille tyypillistä askeettinen ihanne, maailmallisten halujen hylkääminen. 1700-luvulla valistusfilosofian kehitysihannetta vastustivat romantikot, joista mm. Jean-Jacques

Rousseau puhui ”luontoon palaamisen” puolesta. Ehkäpä myös Linkolalle nykyisen tiedon valossa ainoa mahdollinen, tai oikeammin ainoa eettisesti hyväksyttävissä oleva määränpää, oli ihmisyyden uudelleen löytäminen luonnon piiristä.

Olemme menettäneet paitsi poikkeuksellisen lintumiehen, myös kirjailijan. Linkola itse taisi suhtautua kirjalliseen puoleensa vähätellen, pitäen itseään istumatyöhön liiaksi ulkoilmaihmisenä. Nykyisen näennäiskeskustelun ja öykkäroinnin aikakautena jäämme kaipaamaan äärimmäisyyksiin uskaltautuvaa ajattelijaa, joka valoi pohjaa haaveille paremmasta. Tuo haave oli epäilemättä ”runo-Suomi”, ei niinkään teknologian ja tehokkuuden läpäisemä tietoyhteiskunta: ”Miksi emme saisi olla 50 tai 100 vuotta ajastamme jäljessä, jos siten parhaiten saamme sielullemme autuuden?”

Raimo Latja

Toisinajattelija, radikaali ja kriitikko, luonnonsuojelija, biologi, ornitologi ja retkeilijä, syväekologi, kirjailija ja esseisti, kalastaja, erakko ja hörökorva, ympäristöfilosofi, humanisti, profeetta, ihminen ja legenda.

Varangilla II

Heikki Pönkkä

*Ota leppoinen lukuasento ja -mieli, vien sinut hetkeksi retkelle...
Tuokiokuvia retkistä Varanginvuonolle vuosikymmenten saatossa.*

Omat eväät

Varangin retket tuli yleensä tehtyä aika oma-varaisesti. Pientä ruokatäydennystä ja taivasalla asumista, joskus harvoin tuli sorruttua mökkeilyyn. Muutamaa Norjan herkkua oli saatava joka retkellä. Yksi sellainen oli tuore Hildosen vuoka-leipä ja kotiinviemisinä oli usein muutama pönkkä appelsiinimarmeladia.

Tuttu kolmikko oli taas nousemassa kohti pohjoista, Varangia. Taisi olla Peten ehdotus, että käydäänkö syömässä paikallisessa ruokapaikassa. Oltiin vasta Rovaniemellä, mutta murkinatauko oli paikallaan. Make sanoi syövänsä omia eväitä, me mentiin Peten kanssa valmiiseen pöytäan. Syötiin kaikessa rauhassa ja nautittiin vielä jälkiruokaa ja kahvit palan painikkeeksi.

Syömätouhuissa meni vajaa tunti. Arveltiin Maken jo pitkästyneen odottamiseen, mitä vielä. Kun lähestyimme autoa huomasimme oven olevan auki ja sen vieressä asfaltilla ison kasan kuoritähteitä. Oli kurkun kuorta kaalin lehteä ja mitä lie turnipsin kuoria. Emme kerinneet todeta oikein mitään, kun Make viestitti, että vielä ei lähdetä mihinkään, sain juuri tehdyksi vasta eväsleivät. Taisimme siinä odotellessa kehittää Makelle uusia reseptejä kasvispohjaisesti, kaalikukko nousi ylitse muiden.

Peten kanssa tuli harrastettua merikalastusta monella reissulla. Ruokatäydennykseksi nousi Hamninbergin laiturilta läjäpäin seitä. Saalis oli takuu varma, kun kalasti nousuveden huipun aikaan. Tuoreena, merestä suoraan pannulle laitettuna kalan maukkaus oli jotain ihan muuta kuin kaupan hyllyltä puikkoina. Paistetun kalan päälle kun laittoi vielä viereisellä mättäällä kasvavaa ruohosipulia, niin jopa olikin hyvää.

Lastuja laineilla

Kiertelin joskus Varangilla yhtä soittoa melkein kuukauden, asustellen Vardössä hyvän tuttavani luona. Lintumaailma alkoi tuntua jo aika vakiolta, mutta kyllä mukavia yllätyksiä riitti melkein joka päivälle.

Olin ajelemassa Nessebystä Vadsön suuntaan. Oli lämmintä ja meri oli melkein peilityni. Huomasin ajellessa meren pinnalla jotain ihmeen keluvia roskia, puun palasia tai lastuja. Jäi vähän vaivaamaan tuo havainto, ajelin kuitenkin Vadsöhön.

Pertti Manninen

Tämän julkaisun taittaja 90-luvun alussa valmistelemassa seitipäivällistä Vesterelvan suistossa Persfjordissa.

Kalankuivatustelineet ja kirkko ovat Nessebyn suojelualueen maamerkkejä. Laskuveiden aikaan kirkon oikealla puolella lahdella on laaja kahlaajaranta.

Siellä oli myös kellumassa noita lastuja, satamallas täynnä ja sillan molemmin puolin. Lastuja lastuja lastuja joka puolella lastuja, vesipääskyjä! Aivan tajuton määrä vesipääskyjä. Kaikki pienet lahdemat ja osin avomerikin oli satojen vesipääskyjen peitossa.

Sama tilanne myös Vardössä. Laskin lastuja kolmeen tuhanteen, tarkistellen merialuetta myös kaukoputkella avomeren suuntaan. Sielläkin kellui vesipääskyjä harvakseltaan. Kuka tietää kuinka paljon niitä lopultakin oli.

Matkamuistoja

Pohjois-Karjalasta Nuorgamiin on pitkä matka. Pitkälle siirtymätaipaleelle yritettiin keksiä jos minkälaista ajankulua. Pieni keppostelu oli aina mukavaa ja se piti turtumisen loitolla.

Ja taas oli tuttu kolmikko matkalla pohjoiseen, Make, Pete ja kirjoittaja. Peten kanssa juonittiin pieni vedätys Makelle. Suunniteltiin feikki veto siitä, että kumpi näkee ensimmäisen poron, hävinnyt maksaa.

Ensimmäinen sata kilomeriä hierottiin vedon summaa, Make kuunteli hiljaa, mutta ihmeissään. Veto oli siis Peten ja minun välinen. Vedon summan määrittely aloitettiin kahdestakymmenestä markasta. Lopulta päätettiin, että vetosumma on tuhat markkaa! Make tuumasi, että ootte ihan järjetöntä porukkaa. Tunnelma tiivistyi poronhoitoalueen lähestyessä. Tasapuolisuuden nimissä istumapaikkoja vaihdettiin tietyin kilometrivälein.

En muista kuinka tuossa ensimmäisessä vedossa kävi. Jatkoimme vedätystä vielä monta sataa kilometriä, revanssi, revanssin revanssi. Siinä vaihtoi tonnit omistajaa vinhaan tahtiin ja Make puisteli päätään. Lopulta taisimme mennä niin pitkälle, että Make sai juonesta kiinni. No ainakin kilometrit soljuivat rattoisasti ja porotarkkaavuuden johdosta lie vähän turvallisemminkin.

En muista oliko se tämä reissu, vai joku toinen, jossa keppostelimme muutakin. Makella oli aina retkivarusteita mukana ainakin riittävästi. Pohjoisessa on paljon sodanaikaista rautaromua. Ja kuinka ollakaan yksi, vajaan kymmenen kilon mötikkä löysi tiensä Maken kassiin. Tuon mötikän Make löysi vasta palattuaan kotiinsa. Sitä en tiedä, että säilyttikö sen matkamuistona.

Hannu Eskonen

Vesipääsky

Hannu Eskonen

Tunturikihu

Hannu Eskonen

Pikkukajava

Lelukamera

Varangille mennessä tuli toki retkeilyä Suomen Lapissakin. Vuosien saatossa tuo Suomen puolella retkeily jäi kyllä statistin osaan.

Joskus 80-luvulla oli sellainen hittituote kuin VHS-kamera, sellainen postilaatikon kokoinen härpäke. Olin huikkinut kerran sellaisen mukaan Norjan reissulle. Tuo nauhurikamera oli aika hankala maastossa kuljetettava.

Tarkoituksena oli kiiwetä Utsjoen Ailigakselle kiirunoita ja keräkurmitsoja kuvailemaan. Autolla niin ylös kuin tietä riittää, että kantomatka jäisi mahdollisimman lyhyeksi. Niinhän siinä kävi, että Datsun sherry hyytyi Ailigaksen rinteeseen, kytkin hajosi. Käytiin kurkkaamassa kiirunat ja kekut.

Sumutihkusade kasteli kaiken, tuon mokoman paskakamerankin. Lelulta tuntui tuo keksintö, täydet akutkaan eivät kestäneet kuin muutaman minuutin kuvaamisen. Kuvan laatukin oli sellaista keltaista mössöä. Tuon mokoman tähden autokin särkyi tunturiin.

Hannu Eskonen

Kiiruna

Jotenkin hitaasti nytkytellen sai auton Nuorgamiin korjaamolle, Sami Motorsille. Korjaamolla oli jonopäin autoja, norjalaisia, tilanne vaikutti aika toivottomalta. Sami otti auton käsittelyyn jonon ohi, epäilykseni kytkimestä osui oikeaan. Kytkinlevy oli tuhannen päreinä, jouset murskana ja levykin halki. Hyvää tuuria oli se, että varaosa löytyi hyllystä. Ei siinä mennyt kuin pari tuntia ja auto oli taas kunnossa. Korjauslaskukin oli mieluummin liian pieni kuin kohtuullinen. Kohta oltiin jo Varangilla.

Nautintoina muun muassa, jääkuikka, amerikkajääkuikka, kyhmyhaahka, karimetso, lunni, keiju, isokihu, leveäptrstökihu, isolokki, grönlandinlokki, merisirri, pulmussirri, pikkukajava, mskylintu, suula, merikotka, tunturihaukka, pulmunen, tunturikiuru, sepelrastas, allihaahka, vesipääsky, hylkeet, valaat, kukat ja Hildosen leipä.

Kari Antikainen

TURVE KUULUU SUOHON.

Turpeen kaivaminen kuormittaa vesistöjä ja tuhoaa alueen suoluonnon täysin. Tämä kiihdyttää suoluonnon ja soiden lajien uhanalaistumista.

Lopetetaan siis turpeen poltto. Suot ovat Suomen suurin hiilivarasto. Soiden kaivaminen ja turpeen polttaminen on ilmastolle haitallisempaa kuin kivihiilen polttaminen.

Onneksi turpeelle on vaihtoehtoja. Tehdään muutos yhdessä, hallitusti ja oikeudenmukaisesti.

ALLEKIRJOITA KANSALAISALOITE
irtiturpeesta.fi

Herätä keskustelua ja jaa tietoa: [#irtiturpeesta](https://twitter.com/irtiturpeesta)

Suomen luonnonsuojeluliitto

Onko Kontiosuo hiipuva lintuparatiisi?

Matti J. Koivula

Kaatopaikat ovat erinomaisia lintupaikkoja, missä päin maailmaa liikutaankin. Lintuja on valtavat määrät ja pitkälti tästä syystä paikoilla on suuri potentiaali harvinaisuuksille. Runsaasti orgaanista materiaalia sisältävä, ulos kasattava sekajäte houkuttelee etenkin lokkeja ja variksia.

Toisin kuin pääosa Suomen kaatopaikoista, Kontiosuo Joensuun kaupungin kupeessa on tähän asti ollut helppo retkikohde, toki lähinnä arkisin ja silloinkin aukioloaikojen puitteissa. Retkeilyyn saa luvan toimistosta, ja kunhan retkeilijät noudattavat liikkumisohjeita, tilanne tuskin tulee tältä osin muuttumaan. Monelle pohjoiskarjalaiselle Kontiosuo onkin tuttu esimerkiksi kevään ensimmäisten kottaraisten tai muiden varhaisten muuttolintujen havainnointipaikkana. Toisinaan paikalta raportoidaan harvinaisuuksiakin.

Kontiosuolla käy eri syistä verraten vähän lintuharrastajia: yksi ei pidä kohdetta erityisen luonnonkauniina, toinen vierastaa väkeviä hajuja, kolmas ei innostu lokeista ja variksista. Elitististä

kaatopaikkaretkeilijää kuitenkin viehättää, että havainnot ovat lähes takuuvarmasti omia, eivätkä harrastajakollegat hätyytä siivekkäitä nenän edestä. Voisi myös kuvitella, että harvinaisuuksia sattuu eteen useammin kuin muissa retkikohteissa. Kontiosuon kaatopaikalle tekemilläni noin 900 vähintään tunnin mittaisella retkellä olen löytänyt yhteensä 44 lintuyksilöä, joista olen joutunut tekemään ARK- tai RK-ilmoituksen. Toisin sanoen noin joka 20. retki on tuottanut vähintään maakuntatason harvinaisuuden. Arvelen, että samaan voisi vastaavalla retkeilymäärällä päästä monella muullakin Pohjois-Karjalan lintupaikalla. Harvinaisuusyksilöistä 18 on kuitenkin ollut lokkeja, mistä noilla muilla paikoilla voi vain haaveilla!

Matti Koivula

Nauru- ja harmaalokkikuhinaa Kontiosuon kaatopaikalla 24.6.1014.

Kontiosuo on erityinen

Kontiosuo on poikkeuksellinen retkikohde, vaikkakin kaatopaikkana tyyppinen. Yksi piirre ovat valtavat sekajätevuoret. Kun sekajätettä kasataan kaatopaikalla ulos, se varastoidaan ns. kippiin. Kontiosuon kippi on 2010-luvulla ollut alueen eteläpäässä. Aiemmin kippi sijaitsi lähempänä nykyistä toimistorakennusta; vanha kippimäki puskee nykyään sakeaa nokkos- ja heinäkasvillisuutta. Säännöllinen sekajätteen ulkoläjäytys loppui Kontiosuolla lokakuun 2016 alussa. Sen jälkeen jätettä on kipattu ulos vain niinä muutamina viikkoina, kun Leppävirran Riikinnevan jätteenpolttolaitoksella on ollut huoltokatkoksia.

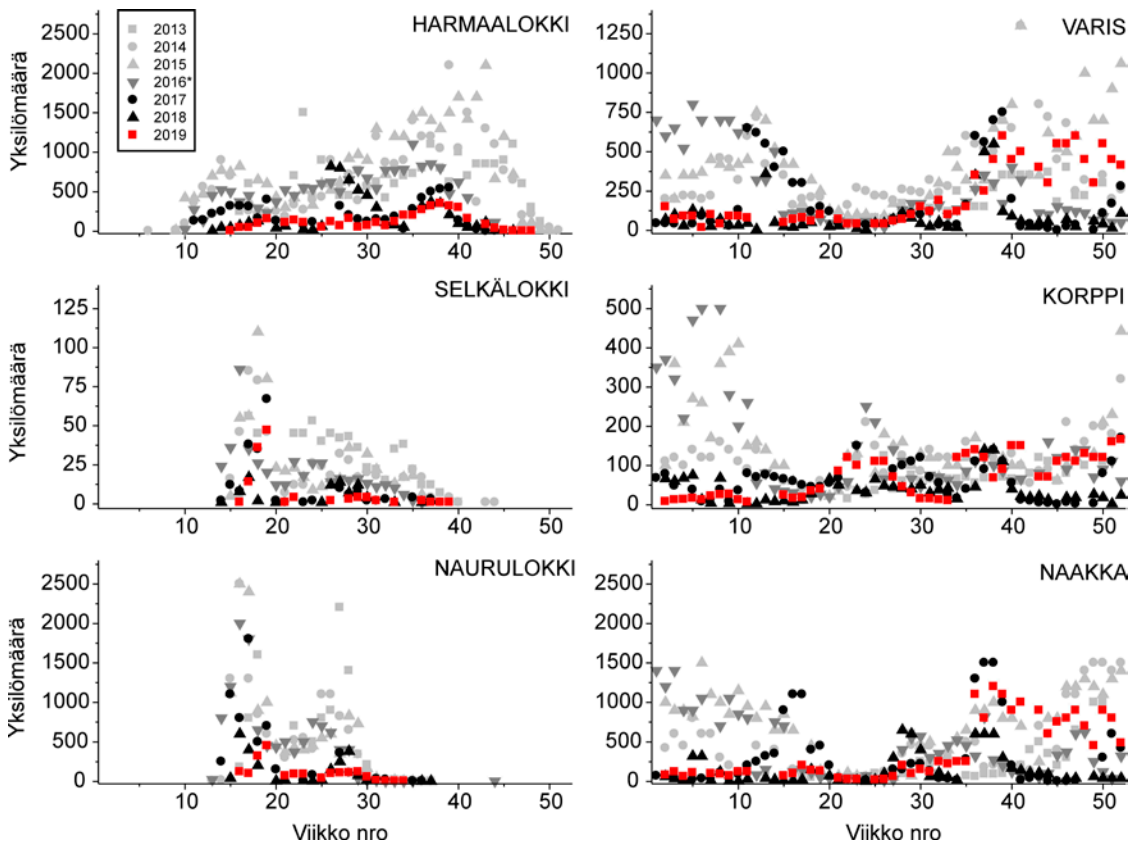
Sekajäteapajien ohella Kontiosuolla on muutaakin mielenkiintoista: pohjoisosassa on vesialtaita ja avo-ojia, ja eri puolilla on metsiköitä, pensaikoja ja rikkaruohostoja. Vastaavaa vaihtelua ja

kattavaa tieverkostoa on muualta vaikea löytää yhtä pieneltä alalta.

Toisaalta yksi Kontiosuon erityispiirre on jatkuvan muuttuminen. Tarkastelen seuraavassa Kontiosuon linnustoa vuosina 2013–19 nimenomaan muutoksen näkökulmasta.

Retkeilyä, jolla on tarkoitus!

Kontiosuon retkeilyni motiiveina ovat olleet lokkintuntemuksen petraaminen ja liikkuminen erityisessä ympäristössä. Ympäristöstään poikkeavat kohteet vetoavat usein myös poikkeaviin lintuihin, mutta en ainakaan tietoisesti juuri ole etsiskellyt harvinaisuuksia. Toki sellaisen osuminen kohdalle ilahduttaa, mutta yhtä hyvin ilahduttaa kevään ensimmäinen harmaalokki, kottarainen tai kiuruakin. Havaintojen mahdollisimman tarkan kirjaamisen olen oppinut edesmenneeltä Olavi

Kuva 1. Viikoittaiset korkeimmat yksilömäärät kuudella runsaalla lajilla. Vaalean harmaat symbolit kuvaavat tilannetta, jossa sekajätettä tuotiin kippiin (2013–15), murrosvuotta 2016 (tumman harmaat symbolit), ja vuosia sekajätteen säännöllisen ulkoläjäytyksen päätyttyä eli 2017–19 (mustat symbolit; 2019 punaisella).

Hildéniltä ja espoolaiselta havismerkintäpäällikkö Pertti Uusivuorelta. Vanhan liiton miehiä kun olen, kaikki havainnot ovat ja tulevat vastakin olemaan mustissa A6-koon vahakantisissa vihkoissa, vaikka tietotekniikka miten edistyisi.

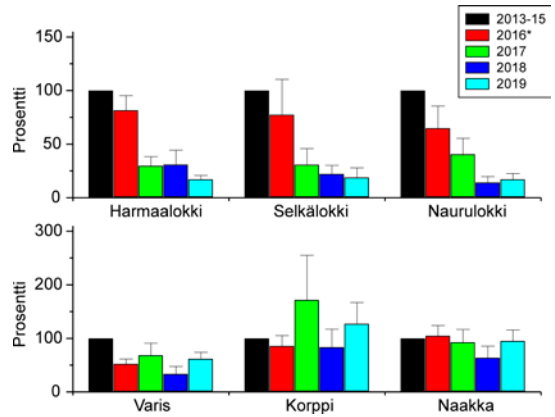
Lokki- ja varislintuaineistoni kattaa ”vanhoja hyviä aikoja” (2013–15), taitekohdan (2016) ja vuosia ”hyvien aikojen” jälkeen (2017–19). Pyrin laskemaan lokit ja varislinnut vuoden ympäri vähintään kerran viikossa. Tein lokki- ja varislintulaskennat autosta käsin, koska linnut säikkyvät autoa vähemmän kuin jalan liikkuvaa. Varusteinani olivat kiikari, muistivihko ja teleobjektiivilla varustettu digikamera.

Kartoitin myös pesimälinnuston 2015–19. Kävelin touko-kesäkuisin, viikon tai puolentoista välein, koko kaatopaikka-alueen mahdollisimman tarkasti ja merkitsin eri lajien reviirit tai suuremmat pesintään viittaavat havainnot kartoille. Tulkitsin näistä vuosittaiset lajikohtaiset parimäärät. – Jos laskentojen yksityiskohdat kiinnostavat, etsi käsiisi jokin vuosiraportteistani (esim. Koivula 2020).

Vuodenkierto näkyy lokeissa ja variksissa eri syistä

Laskentojeni perusteella lokit olivat runsaimmillaan muuttoaikoina (Kuva 1). Keväthuiput olivat huhtikuussa. Harmaalokki runsastui Kontiosuolla vahvasti myös syys-lokakuussa, nuorten yksilöiden ilmaantuessa aikuisten joukkoon. Naurulokit runsastuivat samasta syystä keskikesällä ja häipyivät pääosin jo heinäkuussa. Myös viimeiset selkälokit häipyivät paikalta yleensä syyskuussa. Nämä ovat yleisesti tunnettuja asioita. Kaikkina vuosina aineistossa oli myös paljon viikoittaista vaihtelua. Lisäksi Kuvasta 1 näkyy loppimäärien yleinen pudotus vuoden 2016 jälkeen.

Kevät- ja syysmuutto runsastuttivat myös varista ja naakkaa, määrien huipentuessa vastaavasti maaliskuussa ja lokakuussa (Kuva 1). Talvimäärät (kuvaajien vasen reuna) näyttivät hiipuvan vuoden 2016 jälkeen, mutta muuton aikaiset määrät vaihtelivat satunnaisemmin. Korpilla määrät nousivat vuosittain syksyllä ja olivat usein pitkälle talveen korkeita. Kevättalvisin korppit häipyvät pesimään ja olivat alkukesään asti vähissä, kunnes nuoret yksilöt alkoivat valua kontiosuolle.

Kuva 2. Vuosien 2016–19 keskimääräinen prosentuaalinen ero yksilömäärissä verrattuna vuosien 2013–15 yksilömääriin. Vertailujakso 2013–15 on yhdistetty ja asetettu arvoon 100 (mustat pylväät).

Jätestrategian muutos järkytti lokkeja

Putosivatko lokki- ja varismäärät oikeasti sekajätteen ulkoläjityksen päättymisen myötä? Lokkimäärät romahtivat ulkoläjityksen päättymisen jälkeen noin neljännekseen (Kuva 2). Kuvaajien ”viikset”, 95 % luottamusväli, eivät esimerkiksi harmaalokilla mene päällekkäin vuosina 2016 ja 2017; tämä tarkoittaa, että yksilömäärien ero on keskimäärin niin suuri, ettei sen osoittamiseen tarvita tilastollista testiä. Sitä vastoin varislinnuilla määrien vaihtelu näytti vähemmän systemaattiselta, vaikkakin esimerkiksi varismäärät näyttivät puolittuvan ulkoläjitysvuosista. Korppimäärät olivat 2017 keskimäärin jopa tuplasti korkeampia kuin 2013–15, joskin kuvaajan pitkät viikset kertovat eron vaihdelleen kyseisenä vuonna huomattavasti. Yleisesti ottaen korppimäärät eivät näyttäneet ainakaan vähenevän, ja naakalla tilanne näytti samanlaiselta, joskin niiden määrät näyttivät kyykkäävän 2018.

Lokit ja varislinnut myös tuntuivat siirtyvän kipiltä biojätehallin ja pohjoispuolella sijaitsevan betoniaseman pihoille ja katoille, koska niillä oli ja on edelleen vähän bio- ja sekajätettä. Siirtymiseen on hyvä suhtautua samaan tapaan kuin klassiseen lauseeseen ”näin nämä asiat koetaan”, eli voi olla, mutta voi olla olemattakin. Asiaa valaisisi, jos olisin kirjannut määrät aina erikseen kipille, bio-

hallille ja betoniasemalle, mutta valitettavasti en tätä älynnyt tehdä. Kaikki nämä paikat on kuitenkin sisällytetty edellä kuvailtuihin lukuihin. Siten vähenemiset eivät johdu siitä, että linnut olisivat vaihtaneet paikkaa Kontiosuon sisällä. Lokki- ja varislinnut ovat vähentyneet voimakkaasti myös muilla Suomen kaatopaikoilla ja jo vuosi tai pari Kontiosuota aikaisemmin, sekajätteen ulkoläjityksen päättymisen myötä (esim. Holmström 2019, Juvaste 2020).

Helppojen ruokapöytien katoaminen näkyy kaikkien kolmen lajin valtakunnallisessa uhanalaistumisessa, vaikkakin ne kärsivät myös mm. pesimäkolonioissa riehuvista minkeistä ja supikoirista, metsästyksestä (harmaalokkia saa edelleen metsästä, ja muita lokkeja menee siinä sivussa) ja ihmishäirinnästä (Hyvärinen ym. 2019). Bio- ja sekajätteen ulkoläjityksen loppumisen myötä vähenevät myös eksoottisemmat lokit, joskin edellä kuvailtut polttolaitoksien toiminnan katkot tuovat helpotusta lokkiharrastajien tuskaan. Havaittiin Kontiosuolla 2013–15 kaikkiaan kuusi aroharmaa- ja kahdeksan isolokkia, kun sen jälkeen näin niitä yhteensä vain kolme. Ajanjaksojen ero (14 vastaan 3 arvokkua) on tilastollisesti merkitsevä, eli väheneminen on todellista ($\chi^2 = 3,88$, $p = 0,049$).

Kontiosuota muokataan jatkuvasti

Kaatopaikan ihmistoimien järkevyyden ei aina aukea retkeilijälle. Maa-aineskasoja saatetaan kipata keskelle ajoväylää, kasaa siirrellä saman aukean eri puolille, puustoa raivata syrjäisistä nurkista. Taikka maan täyttämisen seurauksena lähimetsä alkaa tulvia ja puut siksi kuolla pystyyn. Mitä merkittäviä muutoksia viime vuosina on ollut?

Pohjoisosan suuren vesialtaan reunakasvillisuus niitettiin kesällä 2013. Seuraavana vuonna kipin pohjoispuolella olevalle märeille niityille pohjustettiin tieura. Pohjoisten vesialtaiden eteläpuolisia metsiä avohakattiin laajasti talvella 2015/16. Mainitun mären niityn heinä- ja pajukasvustot niitettiin syksyllä 2017, ja seuraavana vuonna paikalla tehtiin tulevan uuden vesialtaan ja tieuran pohjustustöitä. Edelleen 2018 laaja mäntyraie hakattiin, raivattiin ja pohjustettiin sorakentäksi. Samana vuonna tehtiin laajamittaisia lehtipuuston ja pensaikkojen raivauksia vesialtailla, sähkölinjojen alla ja teiden tuntumassa. Näitä toimia jatkettiin 2019,

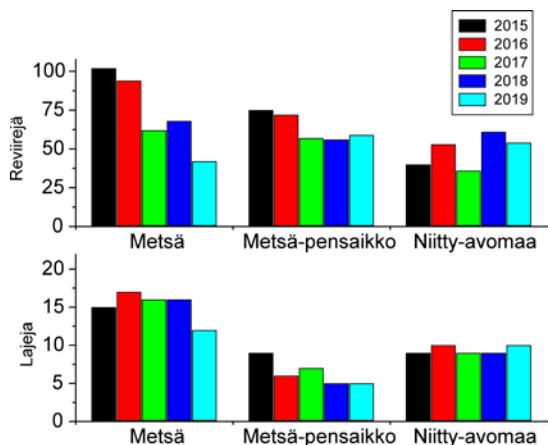
ja kaatopaikan ja betoniaseman välinen puusto hakattiin lähes tyystin. Varttunutta metsää on 2020 alussa jäljellä enää muutama hehtaari, kun sitä 2015 oli useita kymmeniä hehtaareja.

Hakkuut ja raivaukset muuttivat Kontiosuon linnustoa

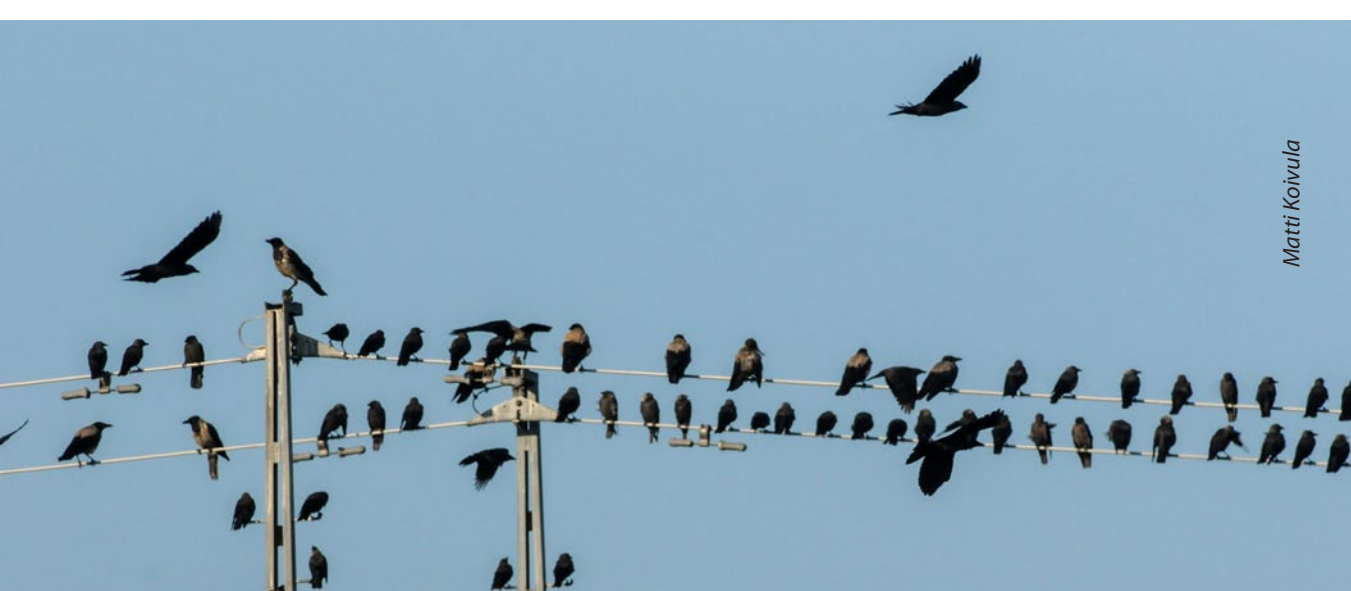
Tarkastellakseni, miten muutokset näkyvät Kontiosuon linnustossa, poimin 2015–19 reviiirkartoituksista varpuslinnut. Jaoin ne metsälajeihin (tavataan enimmäkseen varttuneissa metsissä; aineiston runsain oli peippo), metsä-pensaikkolajeihin (tavataan metsissä mutta myös pensaikoissa; runsain pajulintu) ja avomaalajeihin (tavataan pelloilla, niityillä tai pensaikkosilla avomailla; runsain viitakerttunen). Käytin tätä jakoa, jotta joka ryhmään osuisi muutaman runsaan lajin (ainakin joinakin vuosina yli kymmenen reviiiriä) lisäksi useita muita lajeja, jotta reviiiri- ja lajimäärä-tarkastelut olisivat mielekkäitä.

Metsälajien reviiirimäärät laskivat puoleen 2015–19 (Kuva 3); trendi on tilastollisesti merkitsevä (lineaarinen regressio; $R = -0,94$, $p = 0,015$). Samankaltainen joskaan ei yhtä voimakas väheneminen näkyi myös metsä-pensaikkolajeilla ($R = -0,84$, $p = 0,072$). Avomaalajeilla sitä vastoin voimakkaita muutoksia ei ollut nähtävissä ($R = +0,55$, $p = 0,341$).

Lajimäärä ei näyttänyt juuri muuttuvan metsälajeilla ($R = -0,57$, $p = 0,310$), mutta metsä-

Kuva 3. Kolmen varpuslinturyhmän reviiirimäärät (yllä) ja lajimäärät (alla) ajanjaksolla 2015–19.

pensaikkolinnuilla oli viitteitä vähenemisestä ($R = -0,85$, $p = 0,068$). Avomaalintujen lajimäärä sitä vastoin ei vaihdellut merkittävästi vuosien varrella ($R = +0,29$, $p = 0,648$).

Kuvaillut metsä- ja pensaikkolajien vähene-
miset mitä ilmeisimmin johtuvat hakkuista ja
raivauksista. Metsälajien joukossa ei ollut uhan-
alaisia lajeja, mutta leppälintu on kansallinen eri-
tyisvastuulaji, eli merkittävä osa sen Euroopan
kannasta pesii Suomessa. Silmälläpidettäviä (NT;
katso Hyvärinen ym. 2019) tai uhanalaisia metsä-
pensaikkolajeja olivat punavarpuunen ja viherpeip-
po. Avomaalajeissa – jotka siis ryhmänä eivät olleet
vähentyneet – oli useampia silmälläpidettäviä tai
uhanalaisia lajeja: pensastasku, kiuru, västäräkki
ja pensaskerttu. Vesialtaiden reunojen raivaukset
haittaavat oletettavasti myös vesilinnustoa. Suuren
vesialtaan rannat ovat 2013 tehdyn raivauksen jäl-
keen hiljalleen alkaneet ruovikoitua ja pensoittua,
minkä ansiosta esimerkiksi mustakurkku-uikku
on palannut pesimään Kontiosuolle. Laji on erit-
tään uhanalainen (luokka EN). Viime kesänä isolla
altaalla viihtyi viikkokausia myös pikku-uikku, jo-
ka on äärimmäisen uhanalainen (CR). Suojaisuus
auttaa tavallisempienkin vesilintulajien poikuei-
den selviytymistä; esimerkiksi telkkä, sinisorsa ja
tavi pesivät alueella useiden parien voimin.

Lopuksi

Vuosia jatkuva retkeily yhdessä ja samassa paikas-
sa kerryttää havaintoja, opettaa paljon linnuista,
tuottaa nykymaailmassa tuiki tärkeitä seuranta-
aikasarjoja ja toisaalta tukee selluteollisuutta. Viime
mainitun osalta tosin on todettava, että
edistyneimmät lintuharrastajat tallentavat ny-

kyään havaintonsa internet-palvelimille eivätkä
vahakantisiin vihkoihin. Mutta kuten tästä artikke-
listä nähdään, jopa pienestä ja hyvin paikallisesta
aineistosta voi saada mielenkiintoisia asioita irti,
kun se yhdistetään ympäristön laatuun tai muu-
toksiin.

Kiitokset

Seuraavat henkilöt avustivat laskennoissa: Samp-
sa Cairenius, Tuomo Eronen, Alwin Hardenbol,
Osmo Heikkala, Vesa Jouhki, Hanna, Vilka ja
Eelis Koivula, Markus Lampinen, Antto Mäki-
nen, Seppo Neuvonen, Arvo Ohtonen, Tuomo
Toivanen ja Lassi Vänskä. Risto Juvaste oli tukena
ja johti lokkien lukurengasprojektia. Kiitokset
myös Puhas Oy:n henkilökunnalle positiivisesta
suhtautumisesta laskentoihin ja lintuharrastajiin.

Kirjallisuus

Holmström, H. 2019: Ämmässuon jätteen-
käsittelykeskuksen lintulaskentojen raportti vuo-
delta 2018. Tringa ry. 9 s.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E.,
Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suo-
men lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019.
Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus,
Helsinki. 704 s.

Juvaste, R. 2020: Tarastenjärven jätteenkäsittely-
keskuksen lokit 1999–2019. Pirkanmaan Jätehuol-
to Oy. 122 s.

Koivula, M.J. 2020: Joensuun Kontiosuon
kaatopaikan lokki-, varislintu- ja muut lintulas-
kennat 2019. Omakustanne. 26 s.

Menetelmät

Kuva 1: alkuperäisestä aineistosta poimittiin kullekin viikolle (52 lukuarvoa per vuosi) suurin viikoittainen havaittu yksilömäärä. Nämä esitetään kuvaajassa aikajanalla (52 arvoa per vuosi).

Kuva 2: aineisto jaettiin ensin kahtia (2013–15 ja 2016–19). Käytin vain viikkojen 15–45 havaintoja, koska lokkeja ei ollut kovin paljoa niiden ulkopuolella; varislintuja olisi ollut, mutta yhdenmukaistin lukuja tällä tavoin. Laskin jaksolle 2013–15 (vuodet ennen sekajätteen säännöllisen ulkoläjityksen lopettamista) viikkokohtaiset maksimiyksilömäärät (31 lukuarvoa, yksi per viikko; vuodet yhdistetty). Seuraavaksi poimin kullekin vuodelle 2016–19 (jälkeen) viikkokohtaisen maksimiyksilömäärän (31 lukuarvoa per vuosi). Tämän jälkeen laskin kullekin viikolle prosenttieron kullekin jälkeenvuodelle verrattuna ennen-tilanteeseen (2016/ennen x 100, 2017/ennen x 100 jne.). Kuvaa varten saaduista prosenttiluvuista laskin vuosikohtaisen keskiarvon ja keskihajonnan; asetin ennen-jakson (2013–15) arvoon 100.

Kuva 3: pesimälajistosta tulkitsemani 2015–19 varpuslintujen reviirit jaoin metsä-, metsäpensaikko- ja avomaalajeihin (katso teksti). Näille ryhmille laskin vuotuiset reviiri- ja lajimäärät. Tarkastelin näin saatuja kuutta viiden vuoden aikasarjaa sovittamalla regressiosuoran reviiri- tai lajimääriä ja vuosia vasten. Kukin suora perustuu siis viiteen havaintoon (määrä-vuosi-pariin). Ilmoitan tekstissä regressiosuorille kulmakertoimen (R; vaihtelee välillä -1 ja +1) sekä todennäköisyyden sille, että sattuma tuottaa havaitun laskevan tai nousevan trendin (p). Kun todennäköisyys on alle 5 % (eli p on alle 0,05) puhutaan tilastollisesti merkitsevästä trendistä, eli tuloksen ei katsota johtuvan sattumasta. Raja-arvo on yleisesti hyväksytty, mutta silti keinotekoinen; esimerkiksi $p = 0,07$ tarkoittaa 7 % todennäköisyyttä, mikä ei juuri eroa 5 %:sta.

Toimitus onnittelee

Puheenjohtajamme Hannu on juuri valittu Bird-Lifen hallitukseen. Hienoa että näin saamme pienen itäisen lintuyhdistyksen ääntä kuuluviin valtakunnan tasolla.

Hannu on pitkällä työurallaan Metsäkeskuksessa ollut suuresti edistämässä metsiensuojelua ja monimuotoisuusasioita myös lintujen turvaksi. Hannun kokemus ja laajat sekä työn että harrastusten kautta kertyneet verkostot varmasti hyödyttävät sekä lintuja että lintuharrastusta tässä uudessa tehtävässä. Onnea matkaan!

Uudistunut lintulista

PKLTY:n jäsenistölle keskustelu- ja tiedotuskanavaksi tarkoitettu Pohjois-Karjalan lintulista on siirtynyt toimimaan Google Groupsissa. Lista toimii edelleen sähköpostilla ja se on yksityinen, joten siellä käytävät keskustelut näkyvät vain listalle liittyneille henkilöille.

Liittymispyynnöt lintulistalle voi jatkossa toimittaa listan ylläpitäjä Anniina Kontiokorvelle, [anniina.kontiokorpi\(at\)gmail.com](mailto:anniina.kontiokorpi(at)gmail.com). Sähköpostia listalle voi lähettää liittymisen jälkeen osoitteeseen: [pk_lintulista\(at\)googlegroups.com](mailto:pk_lintulista(at)googlegroups.com).

Listalla voi käydä keskustelua muiden lintuharrastajien kanssa niin lintuhavainnoista, lintupaikoista kuin muistakin ajankohtaisista lintuasioista. Myös yhdistyksen hallitus hyödyntää lintulistaa yhtenä tiedotusväylänään. Tervetuloa mukaan keskusteluihin!

ARK-katsaus 2016–2018

Ari Latja

Tässä katsauksessa julkaistaan Pohjois-Karjalassa vuosien 2016–2018 aikana tehdyt havainnot tarkastettavista lajeista. Näin on kurottu umpeen julkaisualueen puutteesta johtunut viive katsauksissa.

Harvinaisia lajeja koskevia havaintoja ovat tarkastaneet valtakunnallinen rareiteetikomitea (RK) ja Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistyksen aluerareiteetikomitea (ARK). RK:n hyväksymät havainnot on julkaistu vuosien 2016–2018 RK-katsauksissa (Väisänen ym. 2016, Väisänen ym. 2017, Väisänen ym. 2018) ja ARK:n hyväksymiä, valtakunnalliseen pikkuharvinaisuuskatsaukseen kuuluvia havaintoja, on julkaistu vuosien 2016–2018 pikkuharvinaisuuskatsauksissa (Rissanen ym. 2013, Rissanen ym. 2014, Rissanen ym. 2015). ARK:n on tarkastanut havaintoja vuonna 2016 kokoonpanolla Ari Latja (pj), Janne Koskinen (siht.), Ari Parviainen ja Harri Kontkanen. 2017 Janne Koskinen siirtyi sivuun ja tilalle tuli sihteeriksi Pirita Latja.

Vuonna 2016 ei havaittu Pohjois-Karjalalle uusia lajeja, sen sijaan sinirinnan *L.s.cyanecula* alalaji oli uusi maakunnalle. Toinen alalajiharvinaisuus oli maakunnan toinen sepelhanhen *B.b.hrota* alalajiin kuulunut lintu. Edellisvuoden puolelta paikalle jäänyt valkopäätiainen aiheutti liikehdintää Kontiolahden suuntaan. Vähälukuisia, alle kymmenen kertaa havaittuja lajeja olivat punapäänarsku, käärmeekotka, palsasirri, isovesipääsky, ruokosirkkalintu ja keltahemppo.

Vuonna 2017 saatiin kaksi maakunnalle uutta lajia, aavikkotasku ja mäntysirkku. Keväinen laulava idäntiltalti *P.c.tristis* oli osa laajempaa ilmiötä. Muuten merkittävintä oli pussitaisen ensipesintä Pohjois-Karjalassa. Alle kymmenen kertaa havaittuja lajeja olivat punapäänarsku ja keltahemppo, muita mukavia esim. ruostesorsa, tunturihaukka ja lyhytvarvaskiuru.

Vuosi 2018 oli varsin mainio harvinaisuusvuosi vaikka maakunnalle uusia lajeja ei havaittu. Vuoden kovin havis oli Suomen neljäs (ja Pohjois-Karjalan jo toinen) aavikkohaukka. Muita kovimpia olivat palsasirri, lyhytvarvaskiuru ja pitkästä

aikaa sepeltasku. Alalajiharvinaisuuksista tavattiin maakunnan toiset sinirinnan *L.s.cyanecula* ja tilaltin *P.c.tristis* alalaji. Yksilömääräisesti yllätyksen tuotti arosuohaukan kova rynnistys varsinkin keväällä. Viitatieksen hyvä esiintyminen jatkui edelleen ja keväinen leveäpyrstökihu oli myös mukava havainto.

Katsauksessa käytetyt merkinnät

Lajinimen perässä on viisi lukua. Luvut kertovat Pohjois-Karjalassa havaittujen yksilöiden lukumäärän siten, että ensimmäinen luku on ARK:n perustamisesta 1975 lähtien vuoden 2015 loppuun havaittujen yksilöiden kokonaismäärän. Seuraavat kolme lukua kertovat vuosina 2016, 2017 ja 2018 havaitut yksilömäärät ja viimeinen (= merkin jälkeen) maakunnassa vuoden 2018 loppuun mennessä havaittujen yksilöiden kokonaismäärän. Risteymien ja RK/ARK-lajilistoihin kuulumattomien lajien osalta lukumäärää ei ilmoiteta.

Havainto koskee aina yhtä yksilöä mikäli lukumäärää ei ilmoiteta.

Harvinaisuuskategoriat

Kategoria A: Laji, joka on tavattu ilmeisesti luonnonvaraisena ainakin kerran 1949 jälkeen

Kategoria B: Laji, joka on tavattu ilmeisesti luonnonvaraisena vain vuosien 1800–1949 välillä

Kategoria C: Laji, jonka karanneista tai vapautetuista yksilöistä on maahan syntynyt elinvoimainen populaatio tai jonka yksilöt ovat peräisin toisen maan tällaisesta populaatiosta

Kategoria D: Laji, joka ei ole lähes varmasti luonnonvarainen (jolloin se sijoitetaan kategoriaan A) tai lähes varmasti karkulainen (kategoria E)

Kategoria E: Varma tai lähes varma tarha- tai häkkikarkulainen

"Mikäs keikari tuo on?" Lauujoutsen ja jalohaikara.

Hyväksytyt harvinaisuushavainnot

Kategoria A

***Punakaulahanhi** *Branta ruficollis*
(32,1,2,0=35)

6.–12.5.2016 Kit Päätyenlahti 1 p (Jyrki Erra, Harri Kontkanen)

20.9.2017 Kon Häikänniemi SW (Harri Kontkanen)

2.–9.10. 2017 Toh Vär Niirala (v) (Hannu Kivi-vuori, Jari Kontiokorpi, Matti Kapanen ym.)

Vuotta 2011 lukuunottamatta punakaulahanhi on 2010-luvulla tavattu joka vuosi, 1–4 lintua vuodessa, mutta 2018 oli jälleen pitkistä aikaa tyhjä vuosi.

***Tiibetinhani** *Anser indicus* (10,2,0,0=12)

4.–6.5.2016 Lip Ahonkylä 2 p (Hannu Räsänen)

Keväällä 2020 Suomen rariteettikomitea muutti tiibetinhannen statusta niin että havainnot vuodesta 1995 lähtien siirrettiin kuulumaan kategoriaan C. Niinpä Pohjois-Karjalan kaikki 12 havaintoa katsotaan nyt koskevan luonnonvaraisia lintuja.

***Sepelhanhi** alalaji *hrota Branta bernicla hrota*
(1,1,0,0=2)

13.9.2016 Kon Häikänniemi 1 SW (Ari Latja)
Sepelhanhen Grönlannissa ja Huippuvuorilla pesivää alalajia tavataan yleensä rannikoilla toukokuun lopulla arktikamuuton yhteydessä. Havainto sisämaassa syksyllä tekee siitä entistäkin erikoisemman. Pohjois-Karjalasta on vain yksi aikaisempi havainto tästä alalajista.

***Ruostesorsa** *Tadorna ferruginea*
(11,2,1,0=14)

5.–6.6.2016 Pol Oriniemi 2 k p (v) (Janne Lepänen)

10.–16.6.2016 Rää Kumpula 2 k kiert (v) (Eero Hietanen, Matti Holopainen, Henrik Rantanen ym.)

27.–29.7.2017 Nur Saramojärvi n p ollut useita viikkoja (v) (Kalevi Nykänen, Maija Savolainen)

Vuoden 2016 linnut tulkittu samoiksi. Viime vuosina ruostesorsaa on tavattu maakunnassa säännöllisesti, vuodesta 2012 lähtien vain kahtena vuonna on jääty ilman havaintoa.

***Amerikantavi x tavi**
Anas carolinens x A. crecca

1.5.2017 Toh Vär Hopeakallio k (v) (Kimmo Järvinen)

Matti Koivula

Kaksi ruostesorsaa liuskeli maakunnassa kesäkuussa 2016.

***Amerikanhaapana x haapana**

Anas americana x A. penelope

27.4.1999 Lip Papelonsaari k (Pentti Zetterberg)

28.4.1999 Lip Hepolahti k (Pentti Zetterberg, Petri Palviainen)

RK käsitteli uudelleen kaikki vanhat ilmoitukset tästä risteymästä. Nämä havainnot koskevat pukutuntomerkkien perusteella eri yksilöitä.

***Punapäänarsku *Netta rufina* (6,1,1,0=8)**

27.4.2016 Lip Vainolampi n p (v) (Ilkka Kuronen, Matti Koivula, Anssi Ronkainen, Lassi Vänskä)

5.–8.5.2017 Lip Kokonlampi n p (v) (Urho Paakkunainen ym.)

Punapäänarsku on nyt nähty Pohjois-Karjalassa jo kolmena vuotena peräkkäin.

***Jalohaikara *Egretta alba* (29,3,0,0=32)**

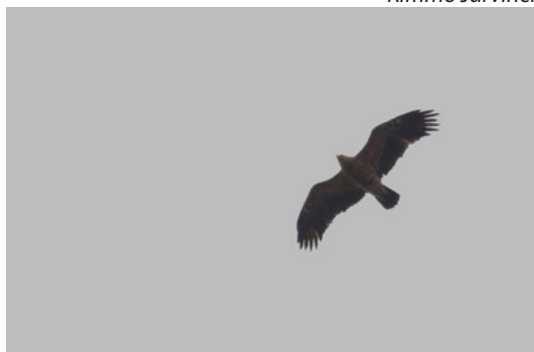
11.4.2016 Out Jakaranlahti 1 p (Osmo Heikkala)

12.4.2016 Kit Päätye 1 p (v) (Harri Kontkanen, Ari Parviainen)

25.4.2016 Joe keskusta 1 NE (Ilkka Roininen)

26.4.2016 Kit Päätyenlahti SE (v) (Matti Koivula)

Jalohaikara on levittäytymässä pohjoiseen ja sitä myötä havainnot ovat lisääntyneet roimasti myös Pohjois-Karjalassa. Vuonna 2018 todettiin lajin ensipesintä Suomessa. Laji pudotettiin pois tarkastettavien listalta 2017 alkaen.

Pikkukiljukurkka.

Pikkukiljukurkka *Aquila pomarina

(38,0,2,0=40)

10.5.2017 Kit Potoskanlahti NNW (v) (Kimmo Järvinen)

7.6.2017 Ilo Möhkönvaara subad kiert N (Keijo Purmonen)

***Kiljukurkka *Aquila clanga* (55,2,2,0=59)**

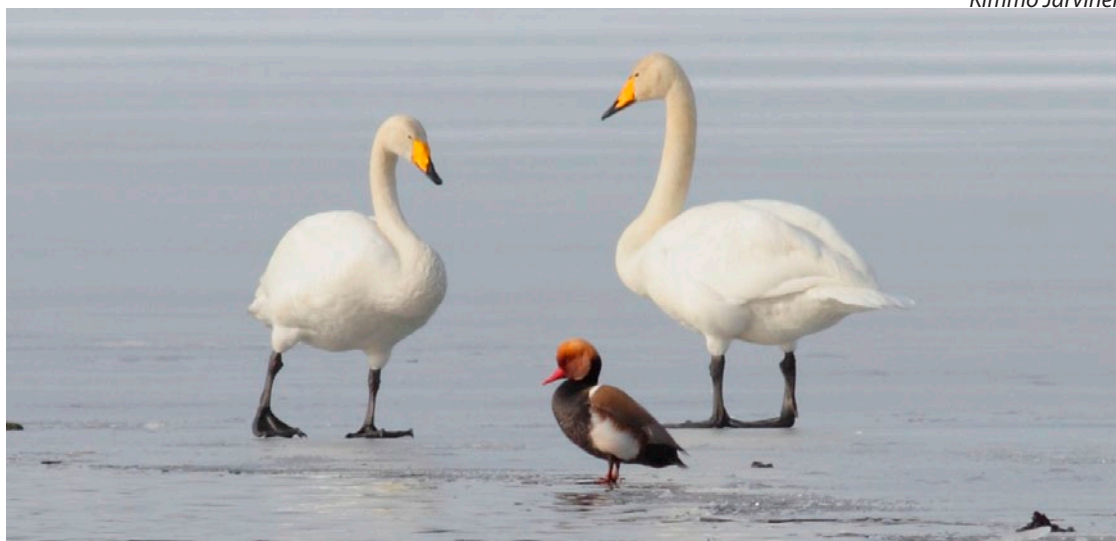
5.5.2016 Toh Vär Hopeakallio subad WNW (Hannu Kivivuori)

23.6.2016 Kon Linnunsuo 3kv SE (Harri Kontkanen)

20.4.2017 Out Sätös +3kv NE (Osmo Heikkala)

6.5.2017 Toh Peijonniemenlahti subad SSW (v) (Harri Kontkanen, Matti Koivula, Jani Varis ym.)

Kiljukurkasta on tehty tasaisesti 1–3 havaintoa vuodessa joka vuosi 2011 lähtien. 2018 ei kuitenkaan havaittu kumpaakaan kiljukurkcalajia.

Punapäänarsku on laulujoutsenillekin eksoottinen näky.

Timo Karkiainen

Ruskosuohaukka ahdistelemassa kiljukotkaa.

***Kilju/pikkukiljukotka**

Aquila clanga/A.pomarina

25.4.2016 Joe Reijola 1 NW (Kuutti Korhonen)

Kontrastikotka *Aqu cla/pom/nip/hel

1.5.2016 Joe Kii Oskolankoski 2–3kv NNE (Jukka Matero)

24.6.2016 Joe Tuu Öllölä 1 NW (Otto Häärä, Netta Lempiäinen)

***Käärmekotka *Circaetus gallicus* (8,2,0,0=10)**

7.5.2016 Toh Vär Hopeakallio 2kv NW (Matti Kapanen, Tuomo Eronen, Timo Karkiainen ym.)

31.5.2016 Joe Pyh Reijolan pellot 2kv S (Kuutti Korhonen)

Käärmekotkahavainnot ovat verrattain uusi ilmiö, yhtä lukuunottamatta havainnot on tehty viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Arosuohaukka *Circus macrourus

(135,15,15,41=206)

18.4.2016 Lie Lampela ad k kiert (v) (Jukka Heikkinen)

19.4.2016 Joe Eno Pohja n p (v) (Sami Majoinen)

19.4.2016 Toh Vär Hopeakallio ad k kiert (Arvo Ohtonen, Päivi Silfsten)

24.–25.4.2016 Joe Pyh Reijolan pellot ad n p (v) (Pasi Hiltunen)

27.4.2016 Joe Eno Pohja ad k p (v) (Sami Majoinen)

28.4.2016 Lip Ahonkylä n NW (v) (Harri Kontkanen, Ari Parviainen)

28.4.2016 Joe Pyh Reijolan pellot +3kv k kiert (v) (Jari Kontiokorpi)

18.8.2016 Kon Jukajoki 1kv SW (Matti Kapanen)

19.8.2016 Toh Vär Hopeakallio 1kv S (Matti Kapanen, Kari Varonen)

21.8.2016 Kon Linnunsuo 1kv k WSW (Matti Kapanen, Liisa Kapanen)

21.8.2016 Kon Kotalahti 1kv ENE (Matti Koivula, Eelis Koivula, sama)

21.8.2016 Kon Kotalahti 1kv p (Pasi Hiltunen, sama)

24.–25.8.2016 Joe Iikensuo 1kv p (v) (Harri Kontkanen, Pasi Hiltunen)

26.8.2016 Toh Valkeasuo 2 (+1kv k p ja 1kv SE) (Harri Kontkanen)

6.9.2016 Joe Höytiäisen kanavan suisto 1kv W (Ari Latja)

22.9.2016 Joe Höytiäisen kanavan suisto 1kv NW (Ari Latja)

29.4.2017 Toh Valkeasuo 2kv n kiert (Jyrki Erra)

30.4.2017 Lip Kompero 2kv n (Anssi Vainikka)

1.5.2017 Joe Kontiosuo +2kv n (Matti Koivula)

2.5.2017 Toh Valkeasuo +2kv n p (Harri Kontkanen, Ari Parviainen)

3.5.2017 Joe Pyh Niittylahti +2kv n kiert (Seija Tuominen)

6.5.2017 Lie Pappilanluhta +2kv n p (Pertti Tolvanen, Jukka Heikkinen)

8.5.2017 Kon Pöllönvaara pellot n nous, WNW (Harri Kontkanen)

8.–13.5.2017 Kon Pöllönvaara pellot 2 +2kv n p (Harri Kontkanen, Pasi Hiltunen, Teemu Tanskanen)

9.5.2017 Lip Ahonkylä +2kv n kiert (Harri Kontkanen, Ari Parviainen, Risto Tillikainen)

10.5.2017 Toh Vär Uusikylä 2kv n (Hannu Kivi-vuori)

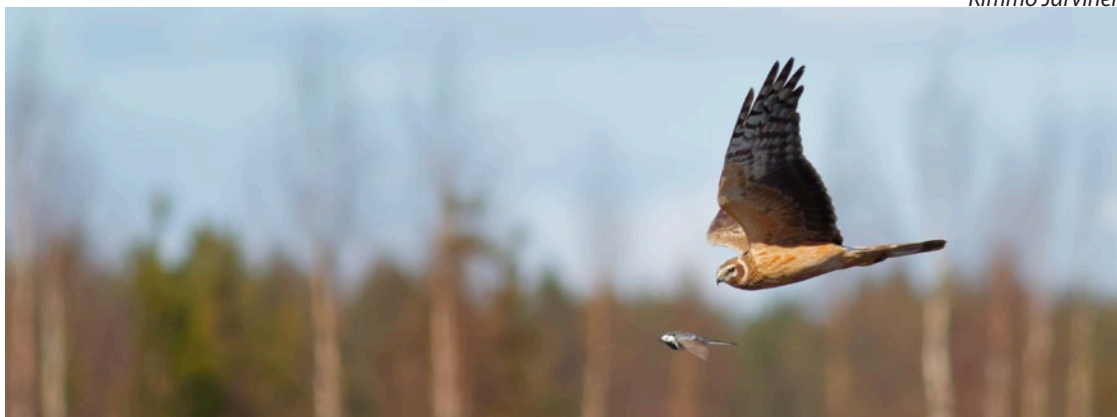
10.5.2017 Lie Lampela kiert (Jukka Heikkinen)

10.8.2017 Joe Kontiosuo +2kv n (Matti Koivula)

10.9.2017 Kon Linnunsuo +1kv n p (Harri Kontkanen, Kalervo Leppänen)

13.9.2017 Lie Kiikunlahti 1kv kiert (Jukka Heikkinen)

20.–21.4.2018 Kit Kiteenlahti 2 (ad n + n-puk) p (Kimmo Järvinen, Alpo Parkkinen)

Naaras arosuohaukka ja västäräkki.

- 21.4.2018 Kit Puhos 2 (ad n + ad k) (Kimmo Järvinen, Paavo Järvinen, Alpo Parkkonen)
- 22.4.2018 Joe Pilkon kasat ad k p (Ari Latja)
- 24.4.2018 Out Jakaranlahti ad k SE (Anssi Ronkainen)
- 24.4.2018 Joe Pyh Iiksensuo ad k m (Arvo Ohtonen, Kuutti Korhonen)
- 25.4.2018 Joe Pyh Mulon pellot ad k N (Kuutti Korhonen)
- 25.4.2018 Kon Kotalahti ad n kiert (Pasi Hiltunen, Tuula Pirnes, Kalervo Leppänen, Jouko Korhonen)
- 26.4.2018 Joe Eno Joensuunlampi ad k kiert (Minna Pesonen, Sami Kinnunen)
- 26.4.2018 Joe Pyh Iiksensuo ad k N (Kuutti Korhonen)
- 26.4.2018 Joe Iiksenniitty ad k kiert (Pasi Hiltunen)
- 26.4.2018 Kon Kotalahti ad k kiert (Pasi Hiltunen)
- 26.4.2018 Joe Pyh Kettämö ad n N 16.45 (Jari Kontiokorpi)
- 27.4.2018 Joe Pyh Kettämö 4 (ad k 9.15 NNW, ad n SSE 9.25, ad n N 10.15, ad n NNE 10.25) (Jari Kontiokorpi)
- 27.4.2018 Out Alavi ad k kiert (Anssi Ronkainen)
- 27.4.2018 Kon satama ad k NNW (Pertti Mähönen, Raija Ronkainen)
- 27.4.2018 Joe Kontiosuo ad k NE (Matti Koivula)
- 27.4.2018 Toh Hopeakallio ad k NNE (Hannu Kivivuori, Kari Varonen)
- 27.4.2018 Joe Pyh Reijolan pellot k m (Arvo Ohtonen)
- 28.4.2018 Toh Vär Sikkerivaara ad k nous (Minna Pesonen, Sami Kinnunen)
- 28.4.2018 Kit Kunonniemi ad k kiert SE (Kimmo Järvinen)
- 30.4.2018 Joe Pyh Mulon pellot ad n p (Harri Kontkanen, Mika Pirinen)
- 1.5.2018 Joe Pyh Mulo ad n N (Ari Parviainen, Pasi Hiltunen)
- 3.5.2018 Kit Rannanpohjukka 2kv (Kimmo Järvinen)
- 3.5.2018 Toh Tammalahti ad k p (Tuomo Eronen)
- 3.5.2018 Lie Ruunankylä ad k kiert (Esa Muikku, Marc Begert)
- 4.5.2018 Joe Pyh Reijola ad k m (Kuutti Korhonen)
- 4.5.2018 Kon Jakokoski ad k N (Matti Kevätväre)
- 5.5.2018 Kit Rannanpohjukka n p (Kimmo Järvinen, Paavo Järvinen)
- 11.5.2018 Toh Valkeasuo n p (Kimmo Järvinen)
- 20.8.–7.9.2018 Joe Pyh Kettämö 2 1kv p (Pasi Hiltunen, Jari Kontiokorpi)
- 6.9.2018 Joe Pyh Reijolan pellot 1kv p (Kuutti Korhonen, Jarkko Peltoniemi)
- 7.9.2018 Kon Linnunsuo 1kv SW (Jarkko Peltoniemi)
- 13.9.2018 Joe Höytiäisen kanavan suisto ad k p (Ilkka Roininen)
- 20.9.2018 Kit Päätyenlahti ad k kiert (Tuukka Kiljunen)
- 30.9.2018 Rää Vuoniemi ad n S (Jari Kontiokorpi, Jani Varis)

2016 ja 2017 normaalit vuodet 15 linnullaan, mutta 2018 räjäytti pankin. Varsinkin keväällä koettiin ennennäkemätön ryntäys, syksyn seitsemän lintua oli jo normaali tulos. Koska laji on usean vuoden ajan runsastunut ja nuoret/naaraatkin on opittu hyvin tuntemaan se pudotettiin tarkastettavien joukosta 2019 alusta.

Punajalkahaukka *Falco vespertinus
(126,1,2,3=132)

8.5.2016 Toh Peijonniemenlahti n N (Matti Kapanen, Liisa Kapanen)

24.5.2017 Joe Pyh Pakarila n kiert (Jari Kontiokorpi)

2.9.2017 Toh Valkeasuo 1kv kiert (Matti Koivula, Hanna Koivula)

14.5.2018 Kit Päätyenlahti n E (v) (Kimmo Järvinen)

15.5.2018 Kon Pyytivaara ad k NW (v) (Veli-Matti Sorvari)

23.9.2018 Lip Ahonkylän pellot 1kv kiert (Harri Kontkanen)

Punajalkahaukkaa havaitaan Pohjois-Karjalassa säännöllisesti 1–3 lintua vuosittain, 2010-luvulla vain 2012 ja 2014 on nähty useampia, kumpanakin vuotena viisi lintua.

***Tunturihaukka *Falco rusticolus* (13,0,1,1=15)**

20.10.2017 Ilo Patvinsuo Teretti 1kv SW (Pertti Revall, Riitta Renvall)

28.9.2018 Toh Valkeasuo 1kv kiert (Harri Kontkanen)

****Aavikkohaukka *Falco cherrug* (1,0,0,1=2)**

17.5.2018 Toh Tenka Suonpää subad nous, kiert (v) (Harri Kontkanen)

Mieletön havis! Vasta neljäs luonnonvarainen aavikkohaukka Suomesta ja niistäkin se ensimmäinen havaittiin Pohjois-Karjalassa huhtikuussa 1992! Lisäksi Suomessa on havaittu neljä E-kategoriaan eli häkkikarkulaisiksi luettavaa lintua joilla on ollut renkaat/remmit jaloissa (Väisänen ym. 2018).

Timo Karkkainen

Kon Linnunsuo on rantakurvien suosima paikka.

Punajalkahaukka on kaunis lintu.

***Pikkuhuitti *Porzana parva* (18,0,0,1=19)**

12.5.2018 Rää Jouhtenuslampi k Ä (Harri Kontkanen)

***Rantakurvi *Xenus cinereus* (61,3,0,1=65)**

11.5.2016 Joe Penttilänranta 1 nous NE (Urho Paakkunainen)

8.–19.5.2016 Kon Linnunsuo p (v) (Harri Kontkanen, Jari Kouki ym.)

6.8.2016 Kit Kyyrönniemi 1 kiert (Pentti Järvenpää)

29.5.2018 Joe Pyh Niittylahti nous (Jari Kontiokorpi)

Vuosi ilman kurvia 2017 oli poikkeus, muuten rantakurvi on 2010-luvulla ollut jokavuotinen Pohjois-Karjalassa. Kon Linnunsuo tuntuu vakiintuneen lajin levähdyspaikaksi.

***Lampiviklo *Tringa stagnatilis* (87,4,2,5=98)**

11.5.2014 Kitee Pitkäjärvi jp p (Kimmo Järvinen)

26.4.2016 Joe Pyh Mulo 1 kiert (Kuutti Korhonen)

27.4.2016 Lip Immola 1 p (v) (Matti Koivula)

7.5.2016 Out Rannan Juvola 1 p (Lassi Vänskä, Kuutti Korhonen, Osmo Heikkala ym.)

9.5.2016 Lip Kokonlampi 1 p (Harri Kontkanen)

10.5.2017 Lip Ahonkylä 1 (Osmo Heikkala, Lassi Vänskä)

25.5.-16.6.2017 Kon Linnunsuo p (v) (Harri Hölttä, Ilkka Kuronen ym.)

7.5.2018 Lip Ahonkylän pellot 2 nous NW (Osmo Heikkala)

12.5.2018 Kit Puhos m (v) (Kimmo Järvinen)

30.5.2018 Kit Kes Lessinpuron kosteikko p (Jari Kontiokorpi)

Palsasirri lennossa taivaanvuohen kanssa.

3.6.2018 Kon Linnunsuo p (v) (Matti Koivula, Hanna Koivula)

Laji on vakiintunut säännölliseksi kevätlinnuksi jota nähdään vuosittain 2–5 lintua. 2014 havainto jäänyt pois edellisestä katsauksesta.

***Palsasirri *Calidris melanotos* (4,2,0,1=7)**

21.5.2016 Kon Linnunsuo 1 p (Matti Koivula)
10.–26.10.2016 Joe Höytiäisen kanavan suisto 1kv p reng (v) (Ari Latja)

8.–9.5.2018 Lip Ahonkylän pellot (v) (Jarkko Peltoniemi, Osmo Heikkala, Anssi Ronkainen ym.)

Palsasirri on viime vuosina havaittu lähes joka vuosi. Lokakuinen lintu 2016 oli vasta neljäs Suomessa rengastettu palsasirri. Se oli myös toiseksi myöhäisin Suomessa havaittu, viimeiset havainnot tehtiinkin ensilumen keskellä. Rengastettaessa se oli kuitenkin pirteässä kunnossa ja pullollaan rasvaa joten oli toivoa sen selviämistä lauhemmille leveysasteille.

***Isovesipääsky *Phalarobus fulicarius* (3,1,0,0=4)**

17.–19.9.2016 Kon Linnunsuo 1kv vp p (v) (Juha Vesaoja)

Tuore Linnunsuon kosteikko näytti taas voimansa.

***Leveäpyrstökihu *Sterco pomarinus* (141,0,0,1=142)**

16.5.2018 Joe Sulkulahti ad NE (Kuutti Korhonen, Maija Korhonen ym.)

Keväällä tavattu viimeksi 2012 jolloin nähtiin kahdeksan ja neljän linnun parvet.

***Aroharmalokki *Larus cachinnans* (11,0,2,0=13)**

28.–30.4.2017 Joe Kontiosuo 2kv p (v) (Matti Koivula)

8.–10.5.2017 Joe Kontiosuo 3kv p (Matti Koivula)

Matti Koivulan asiantuntemus tuottaa aroharmalokkihavaintoja

Matti Koivula

Isovesipääsky viihtyi bongattavana 2016 Kontiolahden Linnunsuolla muutaman päivän.

Aroharmaalokki Kontiosuon jäteasemalla 25.9.2013.

***Isolokki *Larus hyperboreus* (49,0,0,2=51)**

5.4.2018 Joe Kontiosuo ja Karsikko Pielisjoki 2kv (v) (Matti Koivula, Harri Kontkanen, Jarkko Peltoniemi ym.)

24.11.2018 Kon Häikänniemi 1–2kv kiert N (Harri Kontkanen)

***Pikkukajava *Rissa tridactyla* (105,0,2,1=108)**

21.11.2017 Kon Häikänniemi 2 1kv S (Ari Latja, Kalervo Leppänen, Jouko Korhonen)

14.11.2018 Kon Jakokoski 1kv Pielisjokea pitkin SW (Matti Kevätväre)

Timo Karkiainen

Leveäpyrstökihu.

Ei vuotta ilman rissaa, vuodesta 2011 lähtien laji on tavattu joka vuosi paitsi 2016. Tähän on johtanut varsinkin ahkera syysstaijaus Kon Häikänniemessä.

***Mustatiira *Chlidonias niger* (167,2,0,0=169)**

1.6.2016 Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 p (Urho Paakkunainen)

16.6.2016 Joe Eno Koidanlampi 1 p (Seppo Leppänen)

***Turturikyyhky *Streptopelia turtur* (118,1,0,0=119)**

19.–25.10.2016 Joe Kii Heinävaara 1 p (v) (Petri Piipponen, Ari Latja)

Kimmo Järvinen

Turturikyyhkyhavainnot tuntuvat painottuvan syksyyn.

Ari Latja

Sitruunavästäräkki rengastajan näpeissä.

Kuningaskalastaja *Alcedo atthis
(29,3,0,1=33)

7.–27.4.2016 Lip Kylänsärkkä 1 p (v) (Kaija Räsänen, Jukka Räsänen)

25.–26.4.2016 Joe Pyh Haapajoki 1 p (Pasi Hiltunen, Ari Latja)

9.5.2016 Joe Pyh Niittylahti 1 S (Jani Varis, Lassi Vänskä)

25.–27.4.2018 Joe Eno Joensuuunlampi p (v) (Ilkka Kuronen, Sami Majoinen, Arvo Ohtonen ym.)

Kolmen linnun vuosi 2016 oli hyvä tälle korulle lintujen joukossa.

Lyhytvarvaskiuru *Calandrella brachydactyla
(12,0,0,1=13)

20.10.2018 Kit Koivikon pellot (v) (Kimmo Järvinen)

Saman löytäjän toimesta täsmälleen samalla paikalla kuin edellisvuoden aavikkotasku!

***Isokirvinen *Anthus richardi* (23,0,2,2=27)**

14.9.2017 Rää Vuoniemi SE (Jari Kontiokorpi)

18.9.2017 Joe Reijola SE (Kuutti Korhonen)

22.9.2018 Joe Pyh Niittylahti SSE (Jari Kontiokorpi)

24.9.2018 Rää Oravilahti (v) (Kimmo Järvinen)

Iso kirvinen *Anthus richardii/godlewskii/campestris*

20.10.2018 Kit Hovinlampi E (Kimmo Järvinen)

Sitruunavästäräkki *Motacilla citreola
(28,2,0,4=34)

2.5.2016 Lie Mäntypuro k p (Ari Kokkonen)

2.5.2016 Lie Pappilanluhta k p (Jukka Heikkinen)

10.7.2016 Kon Kotalahti 1 kiert (Teemu Tast)

10.5.–15.6.2018 Kon Linnunsuo 2 (+2kv ja 2kv k p) (Kalervo Leppänen, Arvo Ohtonen, Jarkko Peltoniemi ym.)

13.8.2018 Joe HÖYLAS +1kv n reng (v) (Ari Latja)

15.–16.8.2018 Joe Höytiäisen kanavan suisto 1kv p (Arvi Nygren, Ari Latja)

Lieksan havainnot 2016 koskevat samaa lintua.

Virtavästäräkki *Motacilla cinerea
(17,2,0,0=19)

6.5.2016 Joe Hasanniemi k kiert (Matti Koivula)

21.–25.10.2016 Joe Kuhasalo +1kv n p (v) (Jarkko Peltoniemi)

***Sepeltasku *Saxicola maurus* (23,0,0,1=24)**

28.5.2018 Lie Putilanvaara k N lask (v) (Pertti Tolvanen)

Laskeutui hetkeksi puuhun ja antoi kuvata itsensä ennen kuin jatkoi muuttomatkaansa.

****Aavikkotasku *Oenanthe deserti* (0,0,1,0=1)**

26.9.–5.10.2017 Kit Koivikon pellot (v) (Kimmo Järvinen, Pentti Zetterberg, Kari Kärkkäinen ym.)

Uusi laji maakunnalle! Normaalia varhaisempi yksilö, sillä suurin osa syksyllä havaituista yksilöistä on löydetty lokakuussa (Väisänen ym. 2017).

Kimmo Järvinen

Pohjois-Karjalan ensimmäinen aavikkotasku.

Valkotäpläsinirinta on eksoottisen värikäs lintu.

****Valkotäpläsinirinta** *Luscinia svecica cyanecula*
(0,1,0,1=2)

8.5.–1.6.2016 Joe Penttilänranta 2kv k reng (v)
(Johanna Lakka, Hannu Kauhanen, Matti Koivula ym.)
7.–27.5.2018 Toh Vär Uudenkylänlampi k Ä
(v) (Hannu Kivivuori)

Ensimmäiset havainnot tästä alalajista! Venäjän puolella Aunuksessa parin sadan kilometrin päässä valkotäpläiset ja punatäpläiset sinirinnat pesivät rinta rinnan. Siihen nähden alalaji on yllättävän harvinainen Itä-Suomessa, Etelä-Karjalastakin on vain kolme havaintoa.

***Ruokosirkkalintu** *Locustella luscinioides*
(6,1,0,0=7)

13.–17.5.2016 Toh Rantakylä Taka-Haikko 1 Ä
(Hannu Kivivuori, Tuomo Eronen)

***Viirusirkkalintu** *Locustella lanceolata*
(37,0,1,0=38)

25.6.–12.8.2017 Juu Tuopanjoki (v,ä) (Niklas Åberg, Hannu Kärkkäinen ym.)

Katsauksen vuosina viirusirkkalinturintamalla on ollut hiljaisempaa.

****Idäntiltalti** *Phylloscopus collybita tristis*
(1,0,1,0=2)

26.5.2017 Lieksa Patvinsuo Kurkilahti k Ä
(v,ä,video) Veli-Matti Sorvari

Keväisten, laulavien idäntiltalttien esiintymisen on uusi ilmiö koko Länsi-Euroopassa. Ensimmäinen laulava lintu havaittiin Kuusamossa 2008

ja 2010 luvulla havainnot ovat olleet vuosittaisia (Väisänen ym. 2017).

***Lapinuunilintu** *Phylloscopus borealis*
(14,1,1,0=16)

23.5.2016 Kit Kes Leveäkivi Ä (Kimmo Martiskainen)

17.6.–7.7.2017 Joe Pyh Reijola Ä p (Harri Kontkanen)

Lapinuunilintu otettiin ARK:n tarkistettavaksi 2008 lähtien eli ensimmäinen luku suluissa kertoo havaintojen määrän siitä lähtien vuoden 2012 loppuun.

****Viitaiainen** *Poecile palustris* (90,12,2,5=109)

14.9.2016 Joe Pyh Niittylahti NW (Jari Kontiokorpi)

18.9.2016 Lie Rantala (Jukka Heikkinen)

5.10.2016 Rää Oravisalo 2 (1 WNW ja 1kv reng)
(v) (Jari Kontiokorpi)

7.10.2016 Toh Vär Patsola än (v) (Hannu Kivivuori)

20.10.2016 Joe Kii Keskijärvi (Urho Paakkunainen)

20.10.–31.12.2016 Ilo Parppeinvaara reng. (Sami Majoinen, Anu Koivuniemi ym.)

31.10.–2.11.2016 Toh Vär Patsola 3 (v) (Hannu Kivivuori)

7.11.2016 Toh Vär Patsola (Hannu Kivivuori)

26.12.–31.12.2016 Kit Kytänniemi 2 p (Kimmo Järvinen)

29.12.–31.12.2016 Toh Vär Patsola 2 (Hannu Kivivuori)

Matti Koivula

Matti Koivula

Viitaiainen on yleistynyt 2010-luvulla kun taas valkopäätiainen on pysynyt harvinaisuutena.

- 1.1. 2017 Toh Ristee p (Hannu Kivivuori)
 1.1.–10.2.2017 Kit Kytänniemi 2 p (Kimmo Järvinen)
 1.1.–5.3.2017 Toh Vär Patsola-kko-Uusikylä 2 p / kiert (v) (Hannu Kivivuori)
 11.2.2017 Lie Rantala p (v) (Matti Koivula)
 10.9.2018 Joe keskusta virastotalo kiert (Harri Kontkanen)
 7.10.2018 Joe Kontiosuo kiert (Matti Koivula)
 9.10.2018 Pol Kuorevaara (Kimmo Rantanen)
 17.11.2018 Joe Pyh Lotokka (v) (Jani Varis, Arvo Ohtonen, Jari Kontiokorpi ym.)
 5.-26.12.2018 Joe Tuu Öllölä p (Timo Karkiainen, Leo Tarvainen, Sami Majoinen ym.)

2016 toiseksi runsain esiintyminen kautta aikain koko Suomessa, eniten havaintoja taas Pohjois-Karjalassa (Väisänen ym. 2016). Tohmajärven lokakuun alun yksilö tulkittiin eri yksilöksi kuin myöhemmin vuoden lopulla havaitut kolme yksilöä. 2017 eri puolilla Värtsilää tehtyjen havaintojen puolestaan tulkittiin koskevan jo vuonna 2016 havaittuja lintuja samoin kuin Kit Kytänniemessä havaittujen lintujen. Hyvä esiintyminen jatkui edelleen vuonna 2018.

****Valkopäätiainen *Cyanistes cyanus* (v)**
(14,1,0,0=14)

2.1.–10.4.2016 Kon Ohonvaara ja Nälkävaara p reng (v) (Heikki Pesonen, Hannu Piironen, Juha Miettinen ym.)

Valokuvien perusteella sama lintu kuin edellisvuotena joulun tienoilla Kon Eenokinlahdella havaittu. Vieraili tammi-huhtikuussa kahdella ruokinnalla josta toisella se saatiin kiinni ja renkasiin. Samalla voitiin todeta sen todella olevan

puhdas valkopäätiainen, ei jälkeäkään risteytymisestä sinitiaisen kanssa.

****Pussitiainen *Remiz pendulinus* (4,0,3,0=7**

18.5.–5.7.2017 Joe Penttilä pesivä pari + ainakin 1 lentopoikanen (v) (Ari Parviainen, Hannu Kivivuori)

19.5.2017 Joe Vehkalahti 2 p (Ari Parviainen)

Ensimmäinen varmistettu pesintä Pohjois-Karjalassa! 2007 syksyllä löydetty pesä oli koiraan rakentama soidinpesä jossa ei oltu pesitty. Nyt pari tuotti ainakin yhden poikasen. Vehkalahden havainnon vain 800 metrin päässä pesästä tulkittiin koskevan samaa paria.

***Keltahemppe *Serinus serinus* (5,1,0,0=6)**

14.5.2016 Out Lukanvaara k W (Osma, Iikka ja Jaana Heikkala)

Harvinaisen nopeasti edellisen havainnon (2013) jälkeen, aiemmat havainnot tehty kukin omalla kymmenluvullaan 70-luvulta lähtien (Parviainen 2015)

***Pikkusirkku *Emberiza pusilla* (53,1,3=57)**

28.10.–3.11.2016 Out Rannan Juvola 1 p (Lassi Vänskä)

30.5.2017 Kon Rantakylä Ä (Janne Leppänen)

3.9.2017 Ilo Kortevaara 1kv reng (Tuomas Seimola, Jukka Hintikka)

9.9.2017 Joe Kontiosuo 1 p (Matti Koivula)

18.6.2018 Nur Mujejärvi Oravasuo Ä (Juha Valtanen)

27.9.2018 Kit Kes Mäntyniemi p (Kimmo Järvinen)

Kumma kyllä ei yhtään havaintoa lintuusemalta.

****Mäntysirkku *Emberiza leucocephala***
(0,0,1,0=1)

27.4.2017 Kon Riihikangas Kivikko k p (Pertti Mähönen, Raija Ronkainen)

Uusi, odotettu laji maakunnalle! Hetken ruokinnalla keltasirkkujen joukossa, sitten valitettavasti varpushaukka säikäytti linnut pois eikä sirkkua enää näkynyt. Suomessa havaittiin tänä vuonna ennätyselliset kolme mäntysirkkua, kaikki kevätkaudella. Lisäksi loppusyksystä 2016 havaittiin kaksi lintua eli talvikaudella 2016-2017 nähtiin Suomessa yhteensä viisi mäntysirkkua (Väisänen ym. 2017).

Kategoria E

****Pikkukanadanhanhi alalaji**

Branta hutchinsii minima ja *minima*-tyyppiset

22.9.2012 Kitee Puhos +1kv (Kimmo Järvinen, Mikko Supponen, Antti Sipponen ym.)

Jostain syystä aikanaan katsauksesta tipahtanut havainto.

Lähteet

Ari Parviainen: Pohjois-Karjalan lintuharvinaisuuksista. www.pklt.fi/wp-content/uploads/2015/Pohjois-Karjalanlintuharvinaisuuksista.pdf

Roni Väisänen, Hannu Huhtinen, Karri Kuitunen, Petri Lampila, Alekski Lehikoinen, Petteri Lehikoinen, Jyrki Normaja & William Velmala 2016: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2016 harvinaisuushavainnot. Linnut vuosikirja 2016.

Eelis Rissanen, Pirkka Aalto, Aki Aintila, Alekski Mikola & Pekka Rahko: Pikkuharvinaisuuksien esiintyminen Suomessa vuonna 2016. Linnut vuosikirja 2016.

Roni Väisänen, Hannu Huhtinen, Karri Kuitunen, Petri Lampila, Alekski Lehikoinen, Petteri Lehikoinen & William Velmala 2017: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2017 harvinaisuushavainnot. Linnut vuosikirja 2017.

Roni Väisänen, Hannu Huhtinen, Karri Kuitunen, Petri Lampila, Alekski Lehikoinen, Petteri Lehikoinen & William Velmala 2018: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2018 harvinaisuushavainnot. Linnut vuosikirja 2018.

Lyhenteet

** = laji, josta tehdään ilmoitus ja kuvaus RK:lle

* = laji, josta tehdään ilmoitus ja kuvaus ARK:lle

k = koiras

n = naaras

n-puk = naaraspukuinen

ad = vanha

subad = esiaikuinen

imm = ei vielä aikuisen puvussa

juv = nuori

pull = pesäpoikanen

pm = maastopoikanen

1kv jne = 1. jne kalenterivuoden lintu

va = vaalea värimuoto

tu = tumma värimuoto

Ä = laulava lintu

ä = ääni (muu kuin laulu)

p = paikallinen

m = muuttava

NW jne = muuttosuunta

kiert = kiertelevä

reng = rengastettu

kontr = kontrolloitu

a = parvi (esim. a7 = 7 linnun yhtenäinen parvi)

(v,ä) = RK:lla/ARK:lla on ollut käytössään valokuva- ja/tai äänitemateriaalia.

Matti Koivula

Syksyinen pikkusirkku Joensuun jäteasemalla.

Tintin Lemmikki

Nelijalkaisten kantapaikka Joensuussa

Meiltä runsas valikoima lemmikillesi harrastukseen ja
hyvinvointiin aina edullisin hinnoin

Tulliportinkatu 14 80130 Joensuu
puh: 013 123 611
www.tintinlemmikki.fi
Löydät meidät myös Facebookista

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Hallitus 2020

Hannu Lehtoranta, puheenjohtaja
 Eevalantie 6 D 14, 83900 Juuka
 puh. 0500 186607
 lintuhannu57@gmail.com
<http://www.juuanlintuharrastajat.net>

Toni Nurmi, varapuheenjohtaja
 puh. 0400 987773
 toni.nurmi73@gmail.com

Mikko Hiltunen, sihteeri, jäsenasiat
 puh. 050 5407739
 pk.lintutieteellinen@gmail.com

Janne Leppänen, rahastonhoitaja, jäsenasiat
 puh. 045 227 90 80
 janneleppanen@hotmail.com

Anniina Kontiokorpi
 Jani Varis

Lehden toimitus

Jenna-Marie Laine (vastaava toimittaja)
 Pitkälammentie 30, 82600 Tohmajärvi
 siipirikko.pkltty@protonmail.com

Tupu Vuorinen
 Lauri Laine
 Kari Antikainen (taitto)
 kari.antikainen@telemail.fi

Tilausasiat

Lehti ilmestyy resurssien puitteissa kerran vuodessa.

Jäsenmaksun suuruus v. 2020 on 26 € (opiskelijat 21 €, perhejäsen 5 €).

Siipirikon tilausmaksu muille on 26 €. Vanhat irtonumerot 1 €, edellisen vuoden irtonumerot 2 € + postikulut. Siipirikon voi tilata paperisena tai sähköisenä versiona. Vanhat Siipirikon numerot ovat luettavissa sähköisinä <http://www.pkltty.fi/siipirikko/>.

Yhdistyksen tili

FI60 5770 0520 1040 32

Jäsenmaksua maksettaessa käytä viitenumero-na henkilökohtaista viitenumeroasi, joka löytyy osoitetarrasta. Uudet jäsenet ilmoittavat viestissä nimensä ja osoitteen. Vanha jäsen! Ilmoita muuttunut sähköpostisi tai osoitteesi sihteerille!

Havaintojen ilmoitus

PKLTY:n jäsenet voivat ilmoittaa havaintojaan BirdLife Suomen Tiira-havaintojärjestelmän kautta osoitteessa www.tiira.fi/

Yhdistys netissä

www.pkltty.fi
 Yhdistys löytyy myös Facebookista.

Kerhot ja työryhmät

Enon paikalliskerho, lintuaiheista ohjelmaa ja retkiä osallistujien kiinnostuksen mukaan. Lisätiedot Tapio Piipponen tapsapiipponen@gmail.com

Valkkari Pohjois-Karjala, koordinoi valkoselkätikan talviruokintaa, suojelua ja seurantaa ja tiedotusta lajista. Lisätiedot ryhmän pj. Kimmo Martiskainen kimmartis@gmail.com

ARK-komitea, Alueellisten harvinaisuus-havaintojen tarkastus ja arkistointi. Pj. Ari Latja, alatja@gmail.com

PKLTY:n edustajat *Birdlifen edustajistossa*, Hannu Lehtoranta, Jani Varis ja Reijo Ruokonen

Retkikummeina toimivat Hannu Lehtoranta, lintuhannu57@gmail.com, Janne Leppänen, janneleppanen@hotmail.com ja Tapio Piipponen tapsapiipponen@gmail.com

Kun haluat nähdä lähempää

MINOX FOCUS

PLANETAIR

PENTAX

STEINER

Manfrotto

KITE

AKVITY

DATZCO

opticon

SWAROVSKI

Nikon

ZEISS

OLYMPUS

Kiikarit

Kaukoputket

Lintukirjat

kuvat Pentax Ki-1 ja Pentax 150-450 mm/f5,6

Meiltä löytyvät myös linnunpöntöt, ruokinat, jalustat ja muut lintuharrastusvälineet. Tule tutustumaan. Ostamalla Lintuvarustees-ta tuet samalla lintujen suojelua.

BirdLife
lintu varuste

Lintuvaruste Oy, Koetilantie 1 B 3, 00790 Helsinki
www.suomenlintuvaruste.com,
lintuvaruste@birdlife.fi, p. 09-386 7856